

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändringar i pensionslagstiftningen i syfte att senarelägga pensionering och främja fortsatt medverkan i arbetslivet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition förslås ändringar i bestämmelserna om fastställande av arbetslöshetspension, åldersgränsen för individuell förtidspension och fondering av invalid- och arbetslöshetspensionerna i lagarna om pensioner inom den privata sektorn. Syftet är att lagändringarna i kombination med tidig rehabilitering och aktiva sysselsättningsinsatser från Arbetskraftförvaltningens sida skall medverka till att äldre arbetstagare förvärvsarbetar längre och senarelägger sin pensionering.

Aldre arbetslösa skall i mån av möjlighet få bättre chanser att få arbete på den normala arbetsmarknaden. Andrade grunder för arbetspensionsavgifterna skall medverka till att dessa mål uppfylls. Ett steg i reformen är att fonderingskvoten för arbetslöshetspensionerna föreslås bli höjd till 80 procent. Samtidigt sänks fonderingen av invalidpensioner till 80 procent av pensionsbeloppet. Dessutom införs bestämmelser för att hindra att företag kringgår försäkringsavgifterna med hjälp av särskilda arrangemang.

Reglerna för hur arbetslöshetspension skall räknas ut ändras. Vid uträkningen skall tiden mellan begynnelse dagen och uppnådd pensionsålder, det vill säga pensionsdelen för återstående tid, inte längre läggas till arbetslöshetspensionen. Däremot räknas pensionsdelen in när arbetslöshetspension ändras till ålderspension. Den beaktas också i familjepensionen efter personer som fått arbetslöshetspension. Samtidigt fastställs pensionsfallet i fråga om arbetslöshetspension till den dag då alla villkor för arbetslöshetspension är uppfyllda.

Pensionsreformen från 1994 resulterade i att vissa grupper marginaliserades. Saken åtgärdas i propositionen genom att villkoret att den som anhåller om pension måste ha rätt till återstående tid för att vara berättigad

till arbetslöshetspension slopas. Arbetslöshetspension kan efter ändringarna beviljas i form av fribrev baserad enbart på intjänad pensionsrätt. Däremot kvarstår övriga villkor för arbetslöshetspension.

Åldersgränsen för individuell förtidspension höjs från 58 till 60 år. Samtidigt ändras den temporära speciallagen om deltidspension så att den blir i kraft till utgången av 2002 i stället för 2000. I lagen är åldersgränsen för deltidspension sänkt till 56 år. Under giltighetstiden kommer det att utredas vad som är en lämplig åldersgräns för deltidspension.

Koefficienterna för minskningen av pensionen vid förtida ålderspension och höjningen vid senarelagd ålderspension justeras i överensstämmelse med gällande försäkringsmatematiska principer. Minskningen vid tidigareläggning sänks till 0,4 procent per månad när pension tas ut före pensionsåldern och höjningen vid senareläggning till 0,6 procent per månad när pensioneringen skjuts upp. Koefficienterna har bestämts med hänsyn till att de skall vara så kostnadsneutrala som möjligt när ålderspension tidigare- eller senareläggs sett både ur pensionstagarens och pensionssystemets synvinkel.

Enligt den temporära lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa skall pensionsdelen för återstående tid räknas ut på grundval av tidigare anställningar, också när en ny anställning på högst tio månader börjar innan den arbetslösa har hunnit få dagpenning i 500 dagar i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa. På så sätt kan arbetslösa ta anställning tidigare än enligt gällande regler utan att pensionsskyddet försämrats. Lagen har visat sig nödvändig och förslås därför bli permanent.

Folkpensionslagen ändras i överensstämmelse med pensionslagarna för den privata sektorn. Det innebär att rätt till återstående tid inte krävs vid arbetslöshetspension, att tidigare- och senareläggningskoefficienterna är lika stora som de föreslagna koefficienterna för arbetspensionerna och att åldersgränsen för individuell förtidspension höjs till 60 år..

Andringarna i de temporära lagarna skall inte bara gälla den privata sektorn utan också pensioner inom de statliga och kommunala pensionssystemen. Ett undantag är den lägsta åldersgränsen 56 år för deltidspension som alltså bara skall gälla det kommunala pensionssystemet. Meningen är att den temporära åldersgränsen skall skrivas in i pensionsstadgan för den kommunala pensionsanstalten. Genom en hänvisning till lagen om statens pensioner utsträcks de temporära ändringarna till den evangelisk-lutherska kyrkans pensionssystem. I övrigt berörs dessa pensionssystem inte av ändringarna. Avsikten är att samma ändringar senare skall införas i det statliga och det kommunala pensionssystemet i tillämpliga delar.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av år 2000. De tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar så länge respektive lagar gäller. Minskningen av arbetslöshetspensionen gäller dock inte arbetslösa födda 1944 eller tidigare som är arbetslösa när lagen träder i kraft eller som har varit arbetslösa under en längre tid 1999. Andringen gäller inte heller arbetstagare med tidsbundna anställningar som fortgår i högst tio månader. Lagen om förbättrande

av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa tillämpas på sådana anställningar. De nya bestämmelserna tillämpas emellertid om arbetstagaren när lagen träder i kraft får arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd och förmånen baserar sig på att han eller hon den 1 augusti 1999 eller senare har permitterats, sagt upp sig eller blivit uppsagd från en anställning som fortgått i mer än sex månader.

Villkoret beträffande rätten till återstående tid vid arbetslöshetspension slopas retroaktivt. Om en arbetstagare inte har haft rätt till arbetslöshetspension på grund av att villkoret inte har uppfyllts, beviljas pensionen på ansökan räknat från ingången av den månad som följer på pensionsansökan, förutsatt att arbetstagaren uppfyller övriga villkor för arbetslöshetspension. Pensionen beviljas dock tidigare från den tidpunkt när lagen träder i kraft.

Den nya åldersgränsen om 60 år för individuell förtidspension tillämpas inte på arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare. De har alltså rätt att få individuell förtidspension när de fyller 58 år.

De nya tidigare- och senareläggningskoefficienterna tillämpas på pensioner som börjar löpa den dag lagen träder i kraft eller senare.

Andringarna i fonderingen av arbetslöshetspensioner gäller pensioner som inte kompletteras med pensionsdelen för återstående tid i enlighet med 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare. Fonderingsbestämmelsen tillämpas på invalidpensioner om pensionsfallet inträffar under lagens giltighetstid.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	5
1. Inledning	5
2. Nuläge	7
2.1. Lagstiftning och praxis	7
2.2. Bedömning av nuläget	10
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	11
3.1. Propositionens mål	11
3.2. De viktigaste förslagen	11
4. Ekonomiska effekter	14
4.1. Pensionssystemet för den privata sektorn	14
4.2. Folkpensionssystemet	15
4.3. Statens pensionssystem	16
4.4. Det kommunala pensionssystemet	16
5. Ärendets beredning	17
6. Övriga omständigheter som påverkar propositionen	17
DETALJMOTIVERING	17
1. Motivering till lagförslagen	17
1.1. Lagen om pension för arbetstagare	17
1.2. Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden	19
1.3. Lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare	20
1.4. Lagen om pension för lantbruksföretagare	20
1.5. Lagen om pension för företagare	20
1.6. Lagen om sjömanspensioner	20
1.7. Lagen om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare	21
1.8. Lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa	21
1.9. Folkpensionslagen	21
1.10. Lagen om familjepension	22
2. Närmare bestämmelser	22
3. Ikraftträdande	22
4. Lagstiftningsordning	24
LAGFÖRSLAGEN	26
1. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare	26
2. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden	30
3. Lag om ändring av 4 § lagen om pension för konstnärer	

och särskilda grupper av arbetstagare	32
4. Lag om ändring av 6 a § lagen om pension för lantbruksföretagare	33
5. Lag om ändring av 5 a lagen om pension för företagare	33
6. Lag om ändring av lagen om sjömanspensioner	34
7. Lag om ändring av 3 § lagen om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare	37
8. Lag om ändring av lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa	38
9. Lag om ändring av folkpensionslagen	38
10. Lag om ändring av 15 b § familjepensionslagen	41
BILAGA	42
Parallelltexter	42
1. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare	42
2. Lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden	51
3. Lag om ändring av 4 § lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare	56
4. Lag om ändring av 6 a § lagen om pension för lantbruksföretagare	57
5. Lag om ändring av 5 a lagen om pension för företagare	58
6. Lag om ändring av lagen om sjömanspensioner	59
7. Lag om ändring av 3 § lagen om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare	65
8. Lag om ändring av lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa	66
9. Lag om ändring av folkpensionslagen	67
10. Lag om ändring av 15 b § familjepensionslagen	72

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

De pensionspolitiska besluten under detta decennium har särskilt riktats in på en hållbar finansiering av arbetspensionssystemet. Vid ingången av 1993 infördes en särskild pensionsavgift för arbetstagare. Sedan 1994 har den ingått i den fasta finansieringen av arbetspensionssystemet och hälften av arbetspensionsavgiften består enligt lag av arbetstagarens pensionsavgift. Vid ingången av 1994 ändrades reglerna för folk- och arbetspensionerna i vårt flexibla pensionssystem och syftet var att människor skulle pensionera sig senare i livet. Den nedre åldersgränsen för individuell förtidspension höjdes permanent från 55 till 58 år. Också villkoren för arbetslöshetspension stramades åt. Samtidigt sänktes den nedre åldersgränsen för deltidspension från 60 till 58 år. Vid ingången av 1994 infördes vidare en ändring som innebar bättre intjänandekoefficient de fem sista åren i förvärvsarbete. Koefficienten höjdes från 1,5 till 2,5 procent. Andringen avsåg att sporra arbetstagare att fortsätta arbeta fram till ålderspension.

I början av 1996 infördes en del ändringar i arbetspensionslagarna som syftade till att balansera upp arbetspensionsavgifterna och arbetspensionsförmånerna under resten av 1990-talet. Samtidigt avsåg reformen att skapa större balans mellan förmåner och avgifter på längre sikt. Därtill var målet att motivera människor att fortsätta arbeta i stället för att låta pensionera sig. Därför innebar ändringarna att pensionen skall vara högre för den som stannar kvar i arbetslivet än för den som pensionerar sig före uppnådd ålder för ålderspension. Målet var vidare att pensionen bättre skulle stanna överens med inkomsterna under hela förvärvslivet. Därför ändrades reglerna för pensionslönen och den räknad nu ut på inkomsterna de sista tio åren. Intjänandeprocenten för tiden mellan pensionsfallet och uppnådd ålder för ålderspension, alltså för den återstående tiden, sänktes. Detta för att gynna dem som väljer att inte pensionera sig. Procentsatsen sänktes från 1,5 procent mellan 50-60 år till 1,2 procent och till 0,8 procent mellan 60 och 65 år. Betydelsen av rehabilitering och insatser för att upprätthålla arbetsförmågan lyftes

särskilt fram för att på sätt motverka eller åtminstone skjuta upp invalidpensioner. Den temporära invalidpensionen omvandlades till ett rehabiliteringsstöd i kombination med en obligatorisk rehabiliteringsplan. Målet var att främja återinträde i arbetslivet. Samtidigt infördes ett förfarande med förhandsbeslut i syfte att främja benägenheten att ta emot invalidpension som delpension. Därutöver justerades indexskyddet för pensioner. Personer i arbetsför ålder och personer över 65 år fick ett eget index.

Lagen om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare (227/1998) trädde i kraft den 1 juli 1998. Åldersgränsen för deltidspension sänktes från 58 till 56 år genom en temporär lag. Målet var att arbetstagare skulle kunna välja kortare arbetstid. Äldre arbetstagare gavs möjlighet att deltidspensionerna sig och på så sätt senarelägga det slutliga utträdet ur arbetslivet. Vid samma tidpunkt infördes en annan temporär speciallag, lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa (455/1998). Syftet med lagen var att säkerställa att det förväntade pensionsskyddet på grund av tidigare förvärvsverksamhet inte försämras för äldre långtidsarbetslösa som tar en ny tillfällig anställning. Detta skulle medverka till att äldre arbetslösa skulle kunna anställas för arbeten med lägre lön än de haft tidigare. De temporära lagarna gäller fram till den 31 december 2000.

De ovan relaterade ändringarna räcker emellertid inte till för att lösa de förestående problemen. Därför har ett nationellt åldreprogram och ett program för utveckling av arbetslivet tagits fram för att främja möjligheterna för äldre arbetstagare att stanna kvar i arbetslivet. Regeringen Paavo Lipponen II säger i sitt program att arbetslivet, insatserna för bibehållen arbetsförmåga, utbildningspolitiken, pensionssystemet och skyddet vid arbetslöshet kommer att reformeras i syfte att motivera arbetsgivarna att ha kvar och anställa äldre medarbetare och att underlätta för äldre arbetstagare att stanna kvar i sitt arbete och på arbetsmarknaden. Målet är att andelen förvärvsarbetande av befolkningen i arbetsför ålder skall öka och den genomsnittliga åldern för utträde från arbetsmark-

naden på sikt stiga med två till tre år och komma närmare den normala åldern för ålderspension. Därigenom minskar också behovet att höja pensionsavgifterna.

I regeringsprogrammet sågs vidare att regeringen i samråd med arbetsmarknadsorganisationerna skall komma överens om insatser för att höja personalens kompetens ute på arbetsplatserna, ge dem bättre möjligheter att orka med sitt arbete och större välbefinnande. Vidare vill regeringen stödja verksamhet som syftar till att på ett tidigare stadium upptäcka när arbetstagare riskerar att förlora sin arbetsförmåga och att sätta in rehabilitering på ett tidigt stadium. Samarbetet mellan arbetskraftsförvaltningen, hälsovården och pensionsanstalterna skall bli bättre för att personer i behov av rehabilitering skall kunna få intensiv rehabilitering på ett så tidigt stadium som möjligt.

Företrädare för centralorganisationerna på arbetsmarknaden och arbetspensionsanstalterna kom den 2 juli 1999 överens om åtgärder för att senarelägga pensionering och främja fortsatt förvärvsverksamhet. Regeringen finner att överenskommelsen är ett positivt steg och är beredd att vidta nödvändiga åtgärder för att den skall kunna omsättas i praktiken.

I överenskommelsen förbinder sig arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna att i samråd med arbetspensionsanstalterna starta ett omfattande program för ge äldre arbetstagare bättre möjligheter att vara kvar i arbetslivet längre och att med hjälp av rehabilitering inom ramen för arbetspension stöda arbetstagare som på grund av ohälsa har avsevärt sämre möjligheter att stanna kvar i arbetslivet. Utifrån ett pågående forskningsprojekt kommer de försäkrades rätt till utredning av tidig rehabilitering att utvidgas gradvis börjande från åldersklasserna 58 och 59 år. Inom ramen för tillgängliga resurser byggs systemet ut och skall enligt planerna gälla alla arbetstagare från och med 2002.

Äldre arbetstagare har sämre möjligheter att få arbete än de yngre åldersgrupperna eftersom de har sämre grundutbildning och bristfällig yrkesutbildning. I överenskommelsen förbinder sig parterna också att förbättra den yrkesinriktade vuxenutbildningen i form av utbildning på arbetsplatsen, och om möjligt i form av utbildning inom ramen för anställning. För att projekten skall utfalla väl kommer berörda parter att satsa extra mycket på motivationsprocessen och utbildnings-

metoderna. Sysselsättningsstödet till läroavtalsutbildning fokuseras allt mer på ge arbetslösa som riskerar att bli socialt utslagna grundläggande utbildning. I mån av möjlighet ges äldre arbetslösa chansen att få arbete på den öppna arbetsmarknaden, med hjälp av utbildnings- och rehabiliteringsinsatser om det behövs. Om åtgärderna inte ger resultat kommer arbetskraftsförvaltningen att erbjuda dessa arbetslösa aktiva sysselsättningsåtgärder.

På grund av risken att bli tvungen att bekosta pensionen har de stora arbetsgivarna dragit sig för att anställa äldre arbetstagare. Om en äldre arbetstagare blir arbetsoförmögen är det som regel arbetsgivaren som med en självrisk står för kostnaderna för pensionen, när en anställning har varat sex månader. Å andra sidan har det varit mer fördelaktigt för de stora arbetsgivarna att säga upp äldre arbetstagare och först låta dem leva på arbetslöshetsdagpenning för att senare bli pensionerade, det vill säga att styra in dem i den så kallade pensionsslussen, än att arbetstagarna hade haft invalidpension. Så är det alltså trots att arbetsgivarna genom en lagändring 1989 påfördes en större självrisk arbetslöshetspension. Arbetslöshetspensionen är nästan lika stor som invalidpension och innefattar pension för tiden mellan pensionsfallet och uppnådd pensionsålder, det vill säga för den återstående tiden. Detta har lett till att arbetstagare heller väljer pension än stannar kvar i arbetslivet.

Företrädare för arbetsmarknadens centralorganisationer och arbetspensionsanstalterna har lagt fram förslag till ändringar i arbetspensionslagarna och reglerna för försäkringsavgifterna som syftar till att undanröja hindren för anställning av äldre arbetstagare och att ge dessa bättre möjligheter att stanna kvar i arbetslivet. Förslagen går ut på att kostnaderna för pension för äldre arbetstagare fördelas mellan arbetsgivare med självriskansvar, att kostnaderna för arbetslöshetspension höjs för arbetsgivare med självriskansvar, att möjligheterna att kringgå självrisken för invalid- och arbetslöshetspension stryps, att arbetslöshetspensionen sänks och att den nedre gränsen för individuell förtidspension höjs. Samtidigt bör den oförutsedda risk för arbetstagare att gå miste om rätt till arbetslöshetspension som kom in i lagändringen 1994 åtgärdas. Olägenheten beror på arbetstagaren inte uppfyller kravet på rätt till återstående tid.

Dessa lagändringar och justeringar av grunderna för försäkringsavgifterna förväntas på sikt medverka till att uppfylla målen i regeringsprogrammet: att andelen förvärvsarbetande av befolkningen i arbetsför ålder skall bli större, att arbetstagarna skall stanna kvar på arbetsmarknaden längre och att trycket att höja pensionsavgifterna skall minska.

Regeringen kommer att följa upp hur de överenskomna åtgärderna genomförs och tillsammans med organisationerna på arbetsmarknaden göra en utvärdering av om insatserna är adekvata i relation till målen i regeringsprogrammet. Utifrån analysen kommer nya åtgärder i förekommande fall att vidtas.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Kringgående av skyldigheten att anordna pensionsskydd

I 1 § 6 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/1961, APL) ingår bestämmelser om kringgående av skyldigheten att anordna pensionsskydd. I momentet säga att det skall förfaras enligt saken faktiska natur och syfte när skyldigheten att ordna pensionsskydd avgörs, om en rättshandling för att skyldigheten skall kunna kringgåas, har getts ett innehåll som inte motsvarar sakens faktiska natur eller syfte. Bestämmelsen innefattar inte situationer när en stor arbetsgivare för över äldre arbetstagare till ett annat företag och försäkringsavgiften då fastställs enligt den mindre arbetsgivarens avgift. Det bör finnas medel att komma åt denna typ av kringgående av försäkringsavgifter och att fastställa försäkringsavgiften i överensstämmelse med det faktiska läget före de konstlade förfaringssätten.

Arbetslöshetspension

Enligt 4 c § 1 mom. 1 punkten APL krävs det för arbetslöshetspension bland annat att pensionen får fastställas med beaktande av tiden mellan pensionsfallet och uppnådd ålder för ålderspension, det vill säga den återstående tiden. Vidare krävs det att arbetstagaren under de 15 kalenderår som omedelbart har föregått tidpunkten för arbetslöshetens början under sammanlagt minst fem skall ha skall intjänat grundpension enligt

lagarna om arbetspension eller någon annan jämförlig pension. Vidare skall arbetstagaren kunna uppvisa intyg av arbetskraftsmyndigheten att han är arbetslös arbetssökande vid arbetskraftsbyrån och att han inte kan anvisas arbete. Därtill måste arbetstagaren ha ett intyg från arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten som visar att han inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning.

Kravet på återstående tid vid arbetslöshetspension kom in i lagen vid ingången av 1994. När en arbetstagare inte uppfyller kravet på återstående tid förlorar han också rätten till arbetslöshetspension. Ett stort problem har varit att en arbetstagare helt oförmodat har kunnat gå miste om sin pensionsrätt till exempel när en sjukledighet varit för lång eller enligt lagbestämmelserna inträffat vid fel tidpunkt. Också under andra perioder utan dagpenning har arbetstagare kunnat gå miste om rätten till pension.

I 4 c § 3 mom. APL ingår bestämmer om hur arbetslöshetspensionen skall fastställas. I 8 mom. ingår regler för när invalidpension som delpension får omvandlas till arbetslöshetspension. I 9 mom. föreskrivs om full invalidpension som beviljas efter arbetslöshetspension.

Enligt 4 c § 3 mom. är arbetslöshetspensionen lika stor som den invalidpension enligt APL som arbetstagaren hade fått om han när arbetslösheten börjar varit berättigad till invalidpension. Arbetslöshetspensionen är således kopplad till den återstående tiden, om pensionsfallet inträffar under den så kallade efterkarenstiden som ger rätt till återstående tid. Pensionsfallet definieras i 4 mom. Där säga att en arbetstagare anse ha blivit arbetslös den dag då han första genom har fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd under de 60 senast förflutna veckorna, räknat från den dag som infaller tidigast en månad före den då intyget enligt 1 mom. 3 punkten har utfärdats av arbetskraftsmyndigheten.

I 4 c § 8 mom. föreskrivs att invalidpension som delpension på ansökan ändras till arbetslöshetspension om arbetstagaren uppfyller villkoren för arbetslöshetspension. Arbetslöshetspensionen är då lika stor som den invalidpension som han hade fått om delpensionen hade ändrats till invalidpension till fullt belopp. Om arbetslöshetspension ges ut för samma tid som arbetstagaren har fått delpension anses delpensionen utgöra delpension av arbetslöshetspensionen. I övrigt

gäller 2 mom. i fråga om arbetslöshetspensionen.

Enligt 4 c § 9 mom. APL ändras arbetslöshetspensionen på ansökan till invalidpension räknat från nästa möjliga förfallodag, om en arbetstagare blir arbetsoförmögen. Invalidpensionen till fullt belopp fastställs då till samma belopp som arbetslöshetspensionen. Enligt 4 c § 2 mom. APL gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som bestäms om invalidpension och mottagare av invalidpension, om ingenting annat sägs i paragrafen. Detta innebär att arbetslöshetspension ändras till ålderspension enligt 4 § 6 mom. APL när pensionstagaren uppnår den ålder som berättigar till ålderspension.

Individuell förtidspension

Enligt 4 e § har arbetstagare som fyllt 58 år, utan hinder av vad 4 § 3 mom. och 5 b § 1 mom. föreskriver om full invalidpension, rätt att få invalidpension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått så mycket att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

Koefficienterna för tidigare- och senareläggning

Utgångspunkten för koefficienterna för tidigare- och senareläggning av pension har varit att en tidigareläggning eller en senareläggning skall var så kostnadsneutral som möjligt både för pensionstagaren och pensionssystemet. Koefficienten påverkas därför av både den tillämpliga räntenivån och andra försäkringsmatematiska kriterier. För personer födda före 1937 är tidigareläggningskoefficienten av pensionspolitiska skäl lägre eftersom personerna inte har kunnat uppnå målnivån för arbetspension.

Enligt 5 a § 1 mom. APL höjs den enligt 8 § samordnade pensionen med en procent för varje månad varmed begynnelse-tidpunkten för pensionen uppskjutits, när pensionen börjar löpa senare än vid ingången av månaden efter den under vilken arbetstagaren fyllde 65 år. I 2 mom. sägs vidare att pen-

sionen minskas med en halv procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av den månad som följer efter den då pensionsåldern uppnås, om den beviljas enligt 4 § 2 mom. i förtid. Minskningen beräknas på den enligt 8 § samordnade pension som arbetstagaren har intjänat fram till begynnelse-tidpunkten för pensionen.

I 5 a § 3 mom. Föreskrivs att den förtida ålderspensionen för arbetstagare födda före 1937, beroende på födelseår, med avvikelse från 2 mom. minskas med de procenttal enligt födelseår som räknas upp i paragrafen. Procentsatserna sjunker gradvis, och för personer födda 1935 är tidigareläggningskoefficienten 8 procent.

Koefficienterna för tidigare- och senareläggning av pension slogs fast i början av 1980-talet och stämmer inte längre helt överens med gällande försäkringsmatematiska kriterier.

Familjepension

Enligt 7 h § APL bestäms familjepensionens storlek utifrån den ålderspension eller fulla invalidpension enligt minimivillkoren i denna lag som förmåns-låtaren fick vid sin död. Om förmåns-låtaren inte någon sådan pension räknas pensionsbeloppet ut som om en sådan arbetsförmåga hade börjat på dödsdagen som hade medfört rätt till full invalidpension, om inte förmånstagaren visar något annat. När familjepensionens belopp räknas ut beaktas dock inte barn-tillägg eller avdrag på grund av samordning.

Enligt 4 c § 2 mom. APL gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som bestäms om invalidpension och mottagare av invalidpension, om ingenting annat sägs i paragrafen. Därför fastställs familjepension efter en mottagare av arbetslöshetspension på samma sätt som efter en mottagare av invalidpension.

Finansieringen av pensionsskyddet inom den privata sektorn

I 12 § APL stadgas om pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen och om hur pensionsanstalternas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalterna. I 1 mom. 2 punkten ingår bestämmelser om kostnaderna

för heffektiv invalid- och arbetslöshetspension, det vill säga pension innefattande återstående tid. Vidare sägs att det är enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf som svarar för en invalidpension som har beviljats med tillämpning av 6 a § och för halva beloppet av en arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 6 a § på ett arbetsförhållande som har pågått minst fem år samt för rehabiliteringspenningen, när dessa är fastställda på det sätt som avses i detta lagrum.

Andra lagar om pension inom den privata sektorn

I 4 § 1 mom. Och 5 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962, KAPL) ingår bestämmelser om tidigare- och senarelagd ålderspension och i 4 a § om individuell förtidspension på samma sätt som i APL. I 7 § KAPL finns bestämmelser om hur den återstående tiden skall räknas ut i 9 § bestämmelser om vem som svarar för pensionskostnaderna. I 13 § ingår en hänvisning till vissa lagrum i APL.

I 4 § lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985, KoPL) ingår en bestämmelse om hur pensionsbeloppet skall fastställas. Där hänvisas till vissa lagrum i KAPL.

Enligt 6 a § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969, LföPL) och 5 a § 2 mom. lagen om pension för företagare (468/1969, FöPL) tillämpas 5 a § 3 mom. APL födelseåret 1945 i stället för 1937 när förtida ålderspension enligt dessa två lagar fastställs. Procentsatserna för minskningen på grund av födelseåret räknas upp i paragraferna. Procentsatsen minskar gradvis, och koefficienten för tidigareläggning av pension för personer födda 1935 är 0,39 procent. I 19 § LföPL och 17 § FöPL finns en hänvisning till vissa lagrum i APL.

I 3 a § 2 mom. 2 punkten lagen om sjömanspensioner (72/1956, SPL) ingår en likadan bestämmelse om fördelningen av pensionsansvaret mellan pensionsanstalterna som i 12 § 1 mom. 2 punkten. I 15 § 5 mom. SPL ingår en likadan bestämmelse om åldersgränsen för individuell förtidspension som i 4 e § APL. I 15 e § SPL stadgas om arbetslöshetspension. Bestämmelsen motsvarar 4 c § APL. I 16 f § 1 mom. SPL ingår

en likadan bestämmelse om familjepension som i 7 h § 1 mom. APL. I 22 § SPL finns likadana koefficienter för tidigare- och senareläggning av ålderspension som i 5 a § APL.

Folkpensionslagen

Villkoren arbetslöshetspension i 22 c § folkpensionslagen (347/1956, FPL) är desamma som vid arbetspension.

I 20 § 1 mom. och 22 a § 1 mom. FPL ingår bestämmelser om åldersgränsen för individuell förtidspension och om andra villkor. De stämmer överens med villkoren för individuell förtidspension i lagarna om arbetspension.

I 25 a § FPL ingår koefficienter för tidigare- och senareläggning av pension. De motsvarar koefficienterna för arbetspension.

I 26 § 2 mom. FPL och 15 b 2 mom. familjepensionslagen (38/1939, FaPL) stadgas att förtida ålderspension betraktas som inkomst. Pensionen räknas som inkomst vid folkpension och kompletteringsbeloppet till familjepensionen så att också minskningsdelen vid tidigareläggning räknas som inkomst.

Åldersgränsen för deltidspension

Enligt 4 f § APL går åldersgränsen för deltidspension vid 58 år. Åldersgränsen är densamma vid alla andra deltidspensioner inom den offentliga sektorn och inom det kommunala och statliga pensionssystemet. De permanenta bestämmelserna om åldersgränsen vid deltidspension ändrades dock genom lagen om deltidsarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare (227/1998) som trädde i kraft den 1 juli 1998. Den gäller dock inte det kommunala pensionssystemet. I lagen stadgas att den lägsta åldersgränsen för deltidspension är 56 år. Denna speciallag är temporär och gäller fram till utgången av 2000. Motsvarande temporära ändring av åldersgränsen inom det kommunala pensionssystemet ingår i pensionsstadgan för den kommunala pensionanstalten.

Speciallagen om deltidspension avser att ha en uppskjutande effekt på arbetstagarnas benägenhet att heltidspensionera sig. Under lagens giltighetstid har deltidspensionerna ökat avsevärt. Lagen har emellertid funnits så kort tid att man ännu inte har kunnat göra

några uttömmande utredningar av konsekvenserna för heltidspensionering för att få fram en lämplig åldersgräns för deltidspension.

Förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för äldre arbetstagare

En lag om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa trädde i kraft den 1 juli 1998. Syftet med lagen är att ge äldre arbetstagare bättre möjligheter att få arbete. Lagen gäller till utgången av 2000. Lagen är en temporär speciallag och syftet med den är att äldre arbetslösa skall kunna ta arbeten med lägre lön än tidigare utan att deras pensionsdel för återstående tid räknas ut enligt den lägre lönen. Lagen gäller dels den privata sektorn, dels det statliga och det kommunala pensionssystemet.

När lagen tillämpas förutsätts att den arbetslöse har rätt till återstående tid dels när den avsedda anställningen på tio månader börjar, dels när pensionsfallet inträffar. Enligt 2 § beaktas inte ett arbets- eller tjänsteförhållande som fortgått högst tio månader när den så kallade efterkarenstiden för den återstående tiden räknas ut. Det betyder att arbets- eller tjänsteförhållandet inte förkortar den tid under vilken rätten till återstående tid gäller beträffande ett arbete som föregick det aktuella arbets- eller tjänsteförhållandet. Om en person som avses i denna lag har ett arbetsförhållande när han börjat få arbetslöshetsdagpenning enligt 26 § 2 mom. lagen om utkomstskydd vid arbetslöshet (602/1984) för så kallade tilläggsdagar, kvarstår rätten till återstående tid fram till tidpunkten för pensionsfallet med stöd av 6 a § 3 mom. APL.

Rätten till återstående tid kvarstår dock inte från ett tidigare arbetsförhållande, om en person som avses i speciallagen tar en tillfällig anställning på högst tio månader för den första tilläggsdagen för arbetslöshetsdagpenningen. Detta beror på att den maximala tiden för utbetalning av arbetslöshetsdagpenning på 500 dagar börjar räknas om från början. Villkoret för pension är då att sökanden har fått arbetslöshetsdagpenning för 500 dagar. När tidpunkten för pensionsfallet därmed flyttas fram har rätten till återstående tid för det tidigare arbetsförhållandet eventuellt redan hunnit upphöra när pen-

sionsfallet inträffar. För att en arbetstagare i sådana situationer inte skall skjuta upp arbetsförhållandet av rädsla för att gå miste om den återstående tiden, måste lagen ändras så att en arbetstagare kan ta en ny anställning redan innan 500-dagarsperioden för arbetslöshetsdagpenning går ut. Denna lag har visat sig uppfylla sitt syfte och den bör därför bli en permanent lag.

2.2. Bedömning av nuläget

Utbetalningstekniken inom ramen för APL tillämpas en så kallad självriskteknik antingen partiellt eller helt och hållet på andra än små arbetsgivare när det gäller kostnaderna för invalid- och arbetslöshetspension. Detta innebär att de kostnader för invalid- och arbetslöshetspension som uppstår inom en arbetsgivare egen personkrets överförs på arbetsgivaren, när enskilda arbetsgivares APL-försäkringsavgifter räknas ut. Ju större arbetsgivare det är fråga om desto större är kostnadsandelen. Det har ansetts att risken för dessa kostnader kan utgöra ett hinder för äldre personer att få arbete. Om en äldre arbetstagare blir arbetsförmögen är det en arbetstagare med självriskansvar som står för kostnaderna för pensionen, trots att anställningen kan ha fortgått bara en kortare tid. Å andra sidan har det varit mer fördelaktigt för de stora arbetsgivarna att säga upp äldre arbetstagare och först låta dem leva på arbetslöshetsdagpenning för att senare bli pensionerade, det vill säga att styra in dem i den så kallade pensionsslussen, än att arbetstagarna hade haft invalidpension. När en arbetstagare anhåller om invalidpension undersöks först alltid möjligheterna till rehabilitering. Arbetslöshetspensionen är nästan lika stor som invalidpension och innefattar pension för den återstående tiden efter pensionsfallet. Detta har många gånger varit ett bättre alternativ för arbetstagaren än stannar kvar i arbetslivet. Den gällande åldersgränsen för individuell förtidspension möjliggör för arbetstagare att pensionera sig redan när de är 58 år. Åldersgränsen för arbetslöshetspension är 60 år.

En arbetsgivare som självriskansvar kan påverka sina kostnader för arbetspensioner genom att dela upp företaget i mindre delar och flytta över äldre arbetstagare till dessa småföretag som inte har någon skyldighet att betala självrisk. Vissa företag har tillgripit sådana medel för att kunna kringgå självris-

kerna vid arbetspensionsförsäkring och det måste gå att ingripa i dessa arrangemang. De gällande bestämmelserna ger dock inte tillräckligt stora möjligheter att komma åt arrangemangen.

I samband med lagändringarna från 1994 infördes bestämmelser om att den återstående tiden beaktas i pensionen för arbetstagarare. Rätten till återstående tid kan dock inte förutses med säkerhet när ett arbetsförhållande upphör eftersom också senare fall spelar in. Bestämmelsen har haft oförutsedda konsekvenser, eftersom en del arbetstagarare inte har omfattas av reglerna och har gått miste om rätten till arbetslöshetspension. Detta kan inte anses vara motiverat. Därför måste villkoret för återstående tid slopas i lagen.

Koefficienterna för tidigare- och senareläggning av ålderspensionen bör fastställas så att en tidigare- eller senareläggning är så kostnadsneutral som möjligt för både pensionstagaren och pensionssystemet. De gällande koefficienterna uppfyller inte längre det kravet. Därför måste de ändras i överensstämmelse med gällande försäkringsmatematiska kriterier.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Propositionens mål

Målet med propositionen är att äldre arbetslösa i mån av möjlighet skall kunna få arbete på den öppna arbetsmarknaden. En utväg för att nå målet är att omfördela arbetsgivarnas kostnader för arbetslöshets- och invalidpension för att enskilda arbetsgivare inte längre skall dra sig för att anställa äldre arbetstagarare på grund av risken att drabbas av kostnader för arbetslöshets- och invalidpension. Villkoren för försäkringsavgifterna skall ändras och detta innebär att eventuella kostnader för arbetslöshets- och invalidpension under de tre första anställningsåren fördels mellan arbetsgivare med självrisksansvar, när personer över 50 år anställs.

Ett annat mål är att äldre arbetstagarare skall stanna kvar i arbetslivet längre och pensionera sig senare. Tidig rehabilitering och aktiva sysselsättningsinsatser från arbetskraftförvaltningens sida är medel som kommer att användas vid sidan av ändringar i pensionslagarna. För att målen skall nås sänks arbetslöshetspensionen å ena sidan och höjs arbetsgivarnas kostnader för arbetslös-

hetspension å andra sidan. På så sätt blir arbetslöshetspension ett mindre attraktivt alternativ till fortsatt förvärvsarbete både för arbetsgivaren och arbetstagararen. Samtidigt blir det i lag förbjudet för arbetsgivare att kringgå självrisken för pensionskostnader.

Också höjningen av åldersgränsen för individuell förtidspension med två år avser att få arbetstagarare att pensionera sig senare.

An så länge finns det inte någon adekvat information om hur den sänkta åldersgränsen för deltidspension påverkar arbetstagararnas benägenhet att stanna kvar i arbetslivet. Därför föreslås att giltighetstiden för den lägre åldersgränsen skall förlängas med två år. Under tiden kommer det att utredas vad som är en lämplig åldersgräns för deltidspension.

3.2. De viktigaste förslagen

Arbetslöshetspension

En förutsättning för att en arbetstagarare skall få arbetslöshetspension enligt pensionsystemet för den privata sektorn är att pensionen kan fastställas med hänsyn till tiden mellan pensionsfallet och uppnådd ålder för ålderspension, det vill säga den återstående tiden. I praktiken har detta lett till att många har ställts utanför denna möjlighet, och gått miste om rätten till återstående tid till exempel på grund av engångsersättningar vid uppsägning eller sjukdagpenning vid arbetslöshet. De har samtidigt gått miste om rätten till arbetslöshetspension. Pensionsanstalterna har dessutom fått många förfrågningar om förhandsbesked om pensioner för att uppsägningar skall kunna anpassas tidsmässigt för att arbetstagararna inte skall gå miste om sin rätt till arbetslöshetspension. Förhandskalkylerna har dock inte på långt när alltid kunnat garantera en rätt till pension eftersom omständigheterna vid tidpunkten för beräkningen av pensionen senare har kunnat ändras.

För att undanröja dessa missförhållanden föreslås att villkoret för rätten till återstående tid stryks i lagen. Enligt förslaget kan en arbetstagarare således få arbetslöshetspension i form av fribrevspension utifrån den intjänade pensionsrätten. I detta fall kvarstår arbetslöshetspensionen som fribrev också när den ändras till ålderspension.

Den förslagna ändringen tillämpas retroaktivt på pensioner där pensionsfallet har inträffat innan lagen träder i kraft men den 1 januari 1994 och därefter. På så sätt kan

arbetslöshetspensionen räknas ut enligt de bestämmelser som gällde när pensionsfallet inträffade. Pensionsfallet bestäms enligt 4 c § 3 mom. på samma sätt som det hade fastslagits om villkoret för återstående tid inte hade funnits.

Om en sökande får avslag på sin ansökan om arbetslöshetspension på grund av att han inte uppfyller villkoret för återstående tid har han rätt att på ansökan få arbetslöshetspension räknat från lagens ikraftträdande, om han i övrigt uppfyller villkoren för arbetslöshetspension. Detsamma gäller personer som inte ens har anhållit om arbetslöshetspension. De har vanligen fått någon annan social förmån och den måste återkrävas om pensionen ges ut retroaktivt. För att undvika krav på retroaktiv utbetalning och återkrav föreslås att pensionen skall beviljas räknat från ingången av den månad som följer på pensionsansökan men tidigast från tidpunkten för lagens ikraftträdande. För att de som har rätt att få arbetslöshetspension enligt denna regel skall hinna anhålla om pension räknat från lagens ikraftträdelse tidpunkt, föreslås i denna proposition att pensionen skall beviljas räknat från den 1 januari 2000, om ansökan görs senast en månad efter ikraftträdelsen.

Uträkningen av arbetslöshetspension ändras så att tiden mellan begynnelse dagen för pensionen och uppnådd ålder för ålderspension, det vill säga pensionsdelen för återstående tid, inte längre beaktas, trots att arbetstagaren har rätt till återstående tid enligt 6 a § APL. Arbetslöshetspensionen grundar sig således bara på det intjänade pensions skyddet.

Den gällande definitionen på pensionsfall i fråga om arbetslöshetspension, den första dagen för arbetslöshetspenning under de 60 senast förflutna veckorna, räknat från den dag som infaller tidigast en månad före den då intyget över arbetslöshetsdagpenning har utfärdats av Arbetskraftsmyndigheten, är svår att förstå sett ur sökandens synvinkel men också svår att verkställa. Definitionen på pensionsfall förtydligas i propositionen. Enligt förslaget är den dag då alla villkor för pension uppfylls dagen för pensionsfallet. Som regel är detta dagen innan arbetslöshetspension börjar löpa.

Om en person som får arbetslöshetspension blir arbetsoförmögen är invalidpension till fullt belopp lika stor som arbetslöshetspensionen. Denna invalidpension kom-

pletteras således inte med pensionsdelen för återstående tid. Däremot läggs pensionsdelen för återstående tid i kombination med arbetspensionstillägget och barnstillägget för denna tid till pensionen när den ändras till ålderspension. Detta förfarande tillämpas också när en arbetslöshetspension först ändras till invalidpension och invalidpensionen senare omvandlas till ålderspension. Den återstående tiden och arbetspensionstillägget kommer att beaktas också i familjepensionen efter någon som fått arbetslöshetspension.

Enligt förslaget kan arbetslöshetspension beviljas dels i form av fribrevspension utan rätt till återstående tid, dels i form av arbetslöshetspension där rätten till återstående tid uppstår enligt 6 a § APL men pensionsdelen för återstående tid läggs till pensionen först när arbetslöshetspensionen eller den därpå följande invalidpensionen till samma belopp ändras till ålderspension eller när familjepension på grund av denna arbetslöshets- eller invalidpension blir aktuell. Därtill garanterar ikraftträdelsebestämmelsen på vissa villkor personer födda 1944 och tidigare får arbetslöshetspension inbegripet återstående tid enligt de gällande bestämmelserna.

Att villkor för arbetslöshetspension enligt FPL är för närvarande att sökanden har rätt till arbetslöshetspension inbegripet återstående tid inom arbetspensionssystemet. För att samma kriterier alltså skall gälla för arbetslöshetspension enligt FPL slopas kravet på återstående tid också för arbetslöshetspensioner enligt FPL. En person som får en liten arbetslöshetspension baserad på fribrev inom ramen för arbetspensionssystemet kan således få arbetslöshetspension enligt FPL. Om personen inte har arbetat under den tid som föreskrivs i 4 c § 1 mom. FPL innan han blev arbetslös, har han fortfarande rätt att få arbetslöshetspension enligt båda systemen.

Individuell förtidspension

Åldersgränsen för individuell förtidspension enligt lagarna om pension inom den privata sektorn föreslås bli höjd från 58 till 60 år. En arbetstagare som är född 1943 eller tidigare bibehåller sin rätt att få individuell förtidspension enligt den gällande åldersgränsen. Arbetstagare som går miste om sin rätt till individuell förtidspension på grund av den höjda gränsen kan anhålla om invalidpension. I sådana fall måste pensions-

anstalten kontrollera att personens möjligheter till rehabilitering har utretts. Därigenom ges arbetstagare som är 58 och 59 år gamla rätt att få en utredning av behovet av tidig rehabilitering.

Också åldersgränsen för individuell förtidspension enligt FPL förslås bli höjd från 58 till 60 år.

Finansieringen av pensionsskyddet inom den privata sektorn

Fonderingsgraden för heffektiv arbetslöshetspension höjs från 50 till 80 procent. Samtidigt slopas kravet på att en anställning måste ha fortgått i fem år för att arbetslöshetspensionen skall få fonderas. Samtidigt sänks fonderingsgraden från 100 procent till 80 procent av pensionsansvaret. Andringarna i fonderingen motiveras med att arbetspensionsförsäkringsbolagen skall kunna an hålla om ändringar i kriterierna för APL-avgifterna som medverkar till att självrisktekniken inte längre försvårar för äldre arbetstagare att stanna krav i arbetslivet och få arbete.

APL-försäkringsavgifterna fastställs av social- och hälsovårdsministeriet på ansökan av arbetspensionsförsäkringsbolagen. Medelstora och stora arbetsgivares kostnader för fonderingen av invalid- och arbetslöshetspensioner läggs helt eller delvis på dessa arbetsgivare. För att enskilda arbetsgivare med självriskansvar inte längre skall dra sig för att anställa äldre arbetstagare på grund av risken att drabbas av kostnader för arbetslöshets- och invalidpension ändras villkoren för försäkringsavgifterna. Detta innebär att eventuella kostnader för arbetslöshets- och invalidpension under de tre första anställningsåren fördelas mellan arbetsgivare med självriskansvar, när personer över 50 år anställs.

Den föreslagna nya lagstiftningen tillämpas på arbetslöshetspensioner för vilka den nya andra meningen i 4 c § 3 mom. APL gäller. När det gäller invalidpensioner tillämpas de nya reglerna om pensionsfallet har inträffat under lagens giltighetstid.

Koefficienterna för tidigare- och senareläggning

Koefficienterna för tidigare- och senareläggning av pension enligt pensionslagarna för den privata sektorn utformas så kostnadsneutralt som möjligt. De nuvarande ko-

efficienterna slogs fast i början av 1980-talet. Sedan dess har de försäkringsmatematiska kriterierna ändrats bland annat eftersom de förväntade livstiden har ökat och pensioneringsbenägenheten har ändrats. Den finanstekniska delen av arbetspensionerna har ändrats när det gäller grundpensionerna. I praktiken innebär detta att fonderingsräntan inom ramen för de försäkringstekniska kriterierna har sänkts från 5 till 3 procent räknat från den 1 januari 1997. Därför är det skäl att se över koefficienterna för tidigare- och senareläggning av pensioner för att de skall motsvara de nya försäkringstekniska kriterierna. Följaktligen föreslås i denna proposition att minskningen vid tidigareläggning sänks från 0,5 till 0,4 procent per månad som pension tas ut före pensionsåldern och höjningen vid senareläggning från en till 0,6 procent per månad som pensioneringen skjuts upp räknat från ingången av den månad som följer efter att personen fyller 65 år.

Motsvarande ändringar som i APL införs också i KAPL, KoPL, FöPL, LföPL och SPL. Merparten av ändringarna genomförs dock med hjälp av hänvisningsbestämmelser.

Koefficienterna för ålderspension i 25 a § FPL ändras också i enlighet med APL.

Åldersgränsen för deltidspension

Åldersgränsen för deltidspension inom den privata sektorn och det statliga pensionssystemet har tillsvidare sänkts från 58 till 56 år genom en speciallag om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare. Genom en hänvisning i lagen om statens pensioner (280/1966, StPL) gäller lagen också den evangelisk-lutherska kyrkans pensionssystem. Den omfattar också det kommunala pensionssystemet. Däremot gäller den nedre åldersgränsen 56 år inte det kommunala pensionssystemet. Frågan är reglerad i pensionsstadgan för den kommunala pensionsanstalten. Lagen trädde i kraft den 1 juli 1998 och gäller till den 31 december 2000.

Den temporära speciallagen om deltidspension avser att ha en uppskjutande effekt på arbetstagarnas benägenhet att heltidspensionera sig. Lagen har emellertid funnits så kort tid att man ännu inte har kunnat göra några uttömmande utredningar av konsekvenserna för heltidspensionering. Giltighetstiden förslås bli förlängd till den 31 de-

cember 2002 för att man under tiden skall få fram en lämplig åldersgräns för deltidspension.

Andringen gäller pensionssystemet för den privata sektorn, den evangelisk-lutherska kyrkans pensionssystem samt det statliga och det kommunala pensionssystemet. Ett undantag är dock åldersgränsen 56 år i den temporära lagen som än så länge inte skall gälla det kommunala pensionssystemet. Meningen är att den temporära åldersgränsen på 56 år för deltidspension skall skrivas in pensionsstadgan för den kommunala pensionsanstalten. Bestämmelsen skall gälla till den 31 december 2002.

Förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för äldre arbetstagare

En lag om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa trädde i kraft den 1 juli 1998. Syftet med lagen är att ge äldre arbetstagare bättre möjligheter att få arbete. Lagen gäller till utgången av 2000. Lagen gäller dels den privata sektorn, dels det statliga och det kommunala pensionssystemet.

Lagen är en temporär speciallag och syftet med den är att äldre arbetslösa skall kunna ta arbeten med lägre lön än tidigare utan att deras pensionsdel för återstående tid räknas ut enligt den lägre lönen. Lag har visat sig vara nödvändig och den bör därför bli en permanent lag.

När den gällande lagen tillämpas förutsätts att den arbetslöse har rätt till återstående tid dels när den avsedda anställningen på tio månader börjar, dels när pensionsfallet inträffar. Enligt 2 § beaktas inte ett arbets- eller tjänsteförhållande som fortgått högst tio månader när den så kallade efterkarenstiden för den återstående tiden räknas ut. Om en person som avses i denna lag har ett arbetsförhållande när han börjat få arbetslöshetsdagpenning enligt 26 § 2 mom. lagen om utkomstskydd vid arbetslöshet för så kallade tilläggsdagar, kvarstår rätten till återstående tid fram till tidpunkten för pensionsfallet med stöd av 6 a § 3 mom. APL.

Rätten till återstående tid kvarstår dock inte alltid från ett tidigare arbetsförhållande, om en person som avses i speciallagen tar en anställning före den första tilläggsdagen för arbetslöshetsdagpenningen. Detta beror på att den maximala rätten till arbetslöshets-

dagpenning kan börja räknas om från början, när arbetstagaren har ett sådant arbetsförhållande som fortgår högst tio månader och har inletts före tilläggsdagen. Villkoret för pensionen är att sökandens rätt till arbetslöshetsdagpenning har upphört, det vill säga att han har fått dagpenning för 500 dagar. Tidpunkten för pensionsfallet därmed flyttas fram.

När rätten till återstående tid undersöks vid tidpunkten för pensionsfallet har det redan hunnit gå så lång tid sedan den tidigare anställningen med bättre lön upphörde att arbetstagaren inte längre har rätt till återstående tid enligt den tidigare anställningen. Den återstående tiden hör då ihop med det nya arbetsförhållandet omfattande högst tio månader enligt 3 § 4 mom. i speciallagen. Om anställningen däremot börjar först efter den första tilläggsdagen börjar rätten till arbetslöshetsdagpenning inte löpa på nytt. Pensionsfallet skjuts inte heller upp.

För att en arbetstagare i sådana situationer inte skall skjuta upp arbetsförhållandet av rädsla för att gå miste om den återstående tiden, måste lagen ändras så att en arbetstagare kan ta en ny anställning redan innan 500-dagarsperioden för arbetslöshetsdagpenning går ut. Därför förslås att rätt till återstående tid skall anses föreligga, den förelåg redan när det arbetsförhållande som fortgått i högst tio månader inleddes. Det krävs således inte längre att den återstående tiden skall gälla när pensionsfallet inträffar. Däremot skall den återstående tiden berättiga till pension från tidpunkten för pensionsfallet till uppnådd ålder för ålderspension precis som nu när pensionen räknas ut.

4. Ekonomiska effekter

4.1. Pensionssystemet för den privata sektorn

Nedan presenteras en grov kalkyl av konsekvenserna för pensionsutgifterna. Kalkylerna beaktar inte eventuella förändringar i pensionsbenägenheten. Därför förväntas inte den genomsnittliga pensioneringsåldern inte stiga mer än den tekniskt sett gör till följd av ändringarna, till exempel den höjda åldersgränsen för individuell förtidspension.

Förändringarna presenteras i procent av löne- eller arbetsinkomstbeloppet inom den privata sektorn och de är uträknade på medellång sikt. Lönebeloppet gäller perioden 2000—2010 och förväntas uppgå till 200-

260 miljarder mark. En tiondels procent motsvarar således en förändring på 200—260 miljoner mark i de årliga pensionsutgifterna.

Åtgärd	effekt, %-enheter, ca
Högre åldersgräns för individuell förtidspension	- 0,1
Slopade återstående tid för arbetslöshetspension	- 0,1
Slopade krav på återstående tid	+ 0,1

När det gäller pensioner enligt FöPL och LföPL förväntas ingen varaktig förändring i statens finansiella bidrag, fränsett de ändrade koefficienterna för tidigare- och senareläggning. Inledningsvis kan reformen ge mindre besparingar så länge ändringen inte påverkar den genomsnittliga APL-avgiften.

De försäkrade inom SPL har för närvarande ett lönebelopp på ungefär 1,5 miljarder mark, varav 0,1 procent är 1,5 miljoner mark. Beträffande SPL är de ekonomiska konsekvenserna av förändringen ungefär desamma som för övriga pensioner inom den privata sektorn. Förändringarna har av allt att döma inga större effekter på statens andel av SPL.

Konsekvenser för pensionsförsäkringsavgiften inom den privata sektorn

Konsekvenserna för avgifterna kommer på sikt att vara desamma som för pensionsutgifterna. Den ökade fonderingen av arbetslöshetspensionerna höjer till en början försäkringsavgiften. Men höjningen kompenseras av den lägre fonderingsgraden av invalidpensionerna.

Deltidspension

Kostnadseffekten av den ändrade åldersgränsen för deltidspension uppgår till en ökning på högst en procent av löne- eller arbetsinkomstbeloppet 2001-2010. Därefter försvinner effekterna av den lägre åldersgränsen och pensionsutgifterna sjunker en aning tack vare den föreslagna reformen.

Höjningar vid tidigare- och senareläggning

Den sammantagna effekten av de föreslagna nya koefficienterna för tidigare- och senareläggning av pensioner är att pensionsutgifterna inom den privata sektorn stiger med 3-

4 miljoner mark under det år reformen träder i kraft. Därefter kommer pensionsavgifterna att stiga med 40-50 miljoner mark om året i ungefär 30 år framåt. På motsvarande sätt ökar statens andel i kostnaderna för pensioner enligt FöPL och LföPL under ikraftträdelseåret med ungefär en miljon mark och därefter med 5-6 miljoner mark.

Konsekvenser för pensionstagare

När den återstående tiden inte längre läggs till arbetslöshetspensionen kommer de pensionstagare som får arbetslöshetspension vid 60 enligt de nya bestämmelserna att få lägre pension. Den maximala minskningen motsvarar intjänad pension på 4 procent. För dem som pensionerar sig senare är minskningen mindre i motsvarande grad. Åldersgränsen för individuell förtidspension stiger till 60 år för personer födda 1944 eller senare. Den största sänkningen av SPL-pensionerna på grund av det slopade tillägget för återstående tid vid arbetslöshetspensioner motsvarar en intjänad pension på ungefär 6,5 procent om personen blir pensionerad vid 60. Men de som har haft SPL-anställning i minst 25 år får ingen sänkning av den intjänade pensionen.

Förtida ålderspension blir större när minskningen vid tidigareläggning sjunker. Enligt förslaget minskar pensionen med 24 procent i stället för med 30 procent som nu när en arbetstagare pensionerar sig vid 60 års ålder. Höjningen vid senareläggning blir mindre. Om pensionen skjuts upp med ett år när en person är 65 år stiger pensionen med 7,2 procent i stället för med 12 procent som nu.

4.2. Folkpensionssystemet

Effekterna på utgifterna för folkpensionerna har också räknats ut utan hänsyn till eventuella förändringar i pensionsbenägenheten. På grund av de föreslagna skyddsbestämmelserna har flera av justeringarna inga som helst effekter på pensionsavgifterna de närmaste åren. Bland mottagarna av arbetslöshetsdagpenning har för närvarande ungefär 35 700 personer rätt till tilläggsdagar. Av dem får ungefär 35 000 inkomstrelaterad dagpenning och 700 grunddagpenning. Av de som har fått arbetslöshetsdagpenning i mindre än 500 dagar och har rätt till tilläggsdagar får 25 000 inkomstrelaterad dag-

penning och 1 000 av dem grunddagpenning. Merparten av dessa personer får arbetslöshetspension när de fyller 60 år. Lagändringarna inverkar inte på deras pensioner.

Slopade pensionsdel för återstående tid vid arbetslöshetspension

Enligt förslaget skall ändringen inte gälla arbetslösa som är födda före 1945 om de är arbetslösa när lagen träder i kraft eller var arbetslösa en längre tid under 1999. Förändringen får därför effekter först på pensioner som börjar löpa 2004 eller senare. En balans kommer att nås 2009. För dem som får folkpension uppgår effekten till ungefär 200 mark i snitt i månaden. Folkpensionen stiger följaktligen med i medeltal 100 mark i månaden. Hur reformen påverkar pensionsutgifterna nästa decennium beror i hög grad på arbetslösheten i de så kallade stora åldersklasserna efter 2005. Åren 2005-2010 kommer det att finnas uppskattningsvis knappa 60 000 personer som får arbetslöshetspension utifrån bedömningen att arbetslösheten sjunker stadigt till fem procent fram till 2010. Bland de som får folkpension kommer cirka 40 procent att få arbetslöshetspension. Därför stiger utgifterna för folkpensionerna med ungefär 30 miljoner mark från och med 2009 då en balans beräknas ha uppnåtts.

Slopade krav på återstående tid vid arbetslöshetspension

Rätten till återstående tid vid arbetslöshetspension slopas retroaktivt. Sedan 1994 har ungefär 3 000 personer gått miste om arbetslöshetspension på grund av kravet på återstående tid. De får nu vanligen arbetsmarknadsstöd. Frihögspensionen uppskattas uppgå till 2 000 mark i månaden. Folkpensionen är då i medeltal 1 500 mark i månaden. Utgifterna för folkpension stiger med cirka 55 miljoner mark när lagen träder i kraft. Inom fem år slutar kostnaderna att öka när pensionstagarna uppnår åldern för ålderspension. Varje år börjar ungefär 500 nya frihögspensioner löpa. Det kostar ungefär 10 miljoner mark om året. Summa summorum kan sägas att utgifterna för folkpensionerna kommer att öka med ungefär 60 miljoner mark årligen de närmaste åren. Däremot minskar utgifterna för arbetsmarknadsstöd med ungefär 100 miljoner mark. Samhället får merkostnader när den sam-

mantagna pensionen är större än arbetsmarknadsstödet, uppskattningsvis 40 miljoner mark om året.

Höjning av åldersgränsen för individuell förtidspension till 60 år

En arbetstagarare som är född 1943 eller tidigare får bibehålla den gällande åldersgränsen. Ändringen kommer därför att ge effekter först efter 2002. År 2002 sjunker pensionsutgifterna med ungefär 3 miljoner mark och med cirka 10 miljoner mark från och med en 2003 när en balans har uppnåtts. Utgifterna för arbetslöshetspensioner kan dock komma att stiga något.

Minskning vid tidigareläggning och höjning vid senareläggning

Under de närmaste åren kommer sannolikt ungefär 1 000 nya förtida ålderspensioner att börja löpa varje år. Ikraftträdelseåret stiger utgifterna för folkpension med ungefär 0,3 miljoner mark eftersom minskningen vid tidigareläggning når med. Kostnaderna kommer årligen att öka med cirka 0,6 miljoner mark och stiger på längre sikt till 10-15 miljoner mark. Ungefär 1 000 senarelagda pensioner per år börjar löpa. Kostnadsbesparingen på grund av ändringen är anspråkslös på sikt, inte mer än ungefär en miljon mark om året.

4.3. Statens pensionssystem

I och med att åldersgränsen för deltidspension kommer att vara 56 och inte 58 år fortfarande 2001 och 2002 kommer statens utgifter för pensionssystemet att öka med ungefär 28 miljoner mark 2001 och med cirka 56 miljoner mark 2002. Den kostnadshöjande effekten på grund av den tillfälliga sänkningen av deltidspensionerna efter 2002 försvinner senast 2112. I övrigt påverkar justeringarna inte ekonomiskt för det statliga pensionssystemet.

4.4. Det kommunala pensionssystemet

Ändringarna har ingen ekonomiskt betydelse för det kommunala pensionssystemet.

5. Ärendets beredning

Propositionen bygger på ett förslag som

den 2 juli 1999 lades fram av företrädare för arbetsmarknadens centralorganisationer och arbetspensionsanstalterna. Social- och hälsovårdsministeriet har svarat för den fortsatta beredningen i samråd med dessa organisationer, pensionskyddscentralen, sjömanspensionsskassan och folkpensionsanstalten.

De ändringar som i denna proposition föreslås i pensionssystemet för sjömän och i det statliga och det kommunala pensionssystemet bygger på samtycke av de parter på arbetsmarknaden som förhandlar omställningar i dessa pensionssystem. Dessutom har

de berörda pensionsanstalterna medverkat vid beredningen av propositionen.

6. Övriga omständigheter som påverkar propositionen

De föreslagna ändringarna i bestämmelserna om arbetslöshetspension, individuell förtidspension och förhöjningarna vid tidigare- respektive senareläggning införs också i tillämpliga delar med beaktande av tidigare justeringar i bestämmelserna om arbetspensioner inom den offentliga sektorn.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om pension för arbetstagare

1 §. I det gällande 6 mom. föreskrivs om kringgående av skyldigheten att ordna pensionskydd. Momentet kompletteras med en bestämmelse som syftar till att motverka att försäkringsavgifter kringgås. I det föreslagna 6 mom. stadgas att det skall förfaras enligt sakens faktiska natur och syfte, då skyldigheten att anordna pensionskydd avgörs eller pensionsavgiften fastställs om en rättshandling, för att skyldigheten att ordna pensionskydd skall kunna kringgåas eller pensionsavgiften undvikas, gets ett innehåll som inte motsvarar sakens faktiska natur eller syfte. När det är uppenbart att syftet med arrangemanget i företaget har varit att kringgå bestämmelserna om arbetsgivarens ansvar för invalid- eller arbetslöshetspension, har pensionsanstalten rätt att fastställa pensionsavgiften enligt situationen före arrangemanget. Arbetsgivaren har då rätt att söka ändring i pensionsanstaltens beslut genom grundbesvär på det sätt som 22 § bestämmer. Därför fogas en hänvisningsbestämmelse till 22 § som ger arbetsgivaren rätt att anföra grundbesvär också vid kringgående av åligganden.

Paragrafen föreslås få ett nytt 7 mom. med en bestämmelse om rätt för pensionskyddscentralen att komma med avgöranden om tillämpningen av paragrafen. Enligt bestämmelsen avgörs saken av pensionskyddscentralen på ansökan av vederbörande

arbetsgivare, arbetstagare eller pensionsanstalt, om det uppstår oklarhet om, huruvida den aktuella lagen skall tillämpas på en viss arbetstagare. Detsamma gäller fall då någon kan misstänkas för att kringgå skyldigheten att ordna pensionskydd eller att undgå pensionsavgift på det sätt som avses i första meningen i 6 mom.

4 §. De nuvarande åldersklassrelaterade koefficienterna för minskning av förtida pension förslås bli upphävda. Därför måste hänvisningen i paragrafens 2 mom. till 5 a § 3 mom., som föreslås bli upphävd, strykas. Samtidigt ses 2 mom. över språkligt.

4 c §. Andringen i 1 mom. innebär att villkoret för rätten till återstående tid stryks i lagen. Bestämmelsen tillämpas retroaktivt på pensioner också när pensionsfallet har inträffat innan lagen träder i kraft, men den 1 januari 1994 eller senare.

Om en arbetstagare får avslag på en ansökan om pension med hänvisning till att han inte uppfyller villkoret för återstående tid, har han rätt att på ansökan få arbetslöshetspension från och med den tidpunkt då lagen träder i kraft, förutsatt att han i övrigt uppfyller villkoren för arbetslöshetspension. Detsamma gäller personer som inte ens har anhållit om arbetslöshetspension. I sådana fall läggs arbetslöshetspensionen fast i form av fribrevspension. Beloppet står fast också när arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension. Enligt den föreslagna ikraftträdelsebestämmelsen beviljas arbetslöshetspension i dessa fall från ingången av den månad som följer på pensionsansökan men tidigast

från och med lagens ikraftträdande. Om ansökan görs senast den 31 januari 2000 beviljas pensionen räknat från den tidpunkt då lagen träder i kraft.

För tydlighetens skull byter 2 och 3 punkten i det nuvarande 1 mom. plats. Samtidigt ändras Arbetskraftsmyndigheten i den föreslagna 3 punkten till Arbetskraftsbyrån.

I 2 mom. föreskrivs när arbetslöshetspension börjar löpa. Lagrummet ändras så att arbetslöshetspension börjar löpa från ingången av den månad som följer på den månad då sökanden uppfyller alla villkor för pension. Andringen beror på den nya definitionen av pensionsfall. Därtill preciseras begynnelse-tidpunkten för arbetslöshetspension om intyget från Arbetskraftsbyrån av en eller annan orsak drar ut på tiden. Den som anhåller om pension får en månad på sig att skaffa ett arbetslöshetsintyg från Arbetskraftsbyrån, sedan han har fått ett intyg över arbetslöshetsdagpenning. Pensionen börjar då löpa från ingången av den månad som följer efter den månad då utbetalningen av arbetslöshetsdagpenning upphörde. Om intyget från Arbetskraftsbyrån av en eller annan orsak drar ut på tiden, börjar arbetslöshetspensionen löpa från ingången av den månad som följer på den månad då intyget från Arbetskraftsbyrån utfärdas. Regeln att pension ges ut retroaktivt för högst sex månader föreslås fortfarande gälla förutsatt att det inte finns något godtagbart skäl för att betala ut pension retroaktivt för en längre tid.

Bestämmelserna i 3 mom. angående fastställande av arbetslöshetspension föreslås bli ändrade. Trots att en arbetstagare har rätt till återstående tid enligt 6 a § läggs inte längre den del av pensionen som grundar sig på tiden mellan pensionsfallet och ålderspensionen till arbetslöshetspensionen. Arbetslöshetspensionen räknas således bara ut enligt det intjänade pensionskyddet. Det betyder samtidigt att varken arbetspensionstillägget eller barnstillägget fogas till arbetslöshetspensionen när det gäller den återstående tiden. I lagen införs en gemensam benämning, pensionsdel för återstående tid, för det belopp som består av pensionen för återstående tid och det sammantagna beloppet för arbetspensionstillägget och barnstillägget. Samtidigt ändras definitionen på pensionsfall vid arbetslöshetspension. Detta innebär att dagen för pensionsfallet är den dag då alla villkor för arbetslöshetspension är uppfyllda.

I 8 mom. ingår bestämmelser om arbetslöshetspension för arbetstagare som får invalidpension i form av delpension. En ny bestämmelse införs om att varken den pensionsdel som grundar sig på den återstående tiden eller arbetspensionstillägget och barnstillägget som skall räknas in i den återstående tiden, det vill säga pensionsdelen för återstående tid, läggs till arbetslöshetspensionen.

Paragrafen föreslås få ett nytt 10 mom. Enligt den nya bestämmelsen skall pensionsdelen för återstående tid läggas till ålderspensionen, när arbetslöshetspension ändras till ålderspension. Om en person som får arbetslöshetspension blir arbetsoförmögen och pensionsdelen för återstående tid inte ingår i pensionen är invalidpension till fullt belopp lika stor som arbetslöshetspensionen. Denna invalidpension kompletteras således inte med pensionsdelen för återstående tid. Bestämmelser om att arbetslöshetspension kan ändras till invalidpension till ett lika stort belopp ingår i det gällande 4 c § 9 mom. Detta lagrum behöver därför inte ändras. När en arbetslöshetspension ändrats till invalidpension och invalidpensionen senare ändrats till ålderspension, läggs pensionsdelen för återstående tid också i detta fall till ålderspensionen. Detta bestäms i det nya 10 mom.

I det nya 11 mom. föreslås för tydlighetens skull att dels en arbetslöshetspension med rätt till återstående tid men som enligt 4 c § 3 mom. inte kompletteras med pensionsdelen för återstående tid, dels en invalidpension som är en förlängning på arbetslöshetspensionen skall betraktas som heffektiv pension när lagen om pension för arbetstagare tillämpas. Detta spelar en roll bland annat när ny pensionsrätt tjänas in enligt 6 § 1 mom. och när pension beviljas enligt de gamla kriterierna i 6 c § 2 mom. men också för ansvarsfördelningen enligt 12 §. Däremot påverkar bestämmelsen inte arbetslöshetspension i form av fribrev, vilket betyder att den som får fribrevspension har rätt att tjäna in ny pensionsrätt under pensioneringen.

4 e §. Åldersgränsen för individuell förtidspension föreslås bli höjd från 58 till 60 år. Kriterierna för individuell förtidspension ingår i 1 mom., och åldersgränsen ändras där.

5 a §. Koefficienten för uppskjuten pension i 1 mom., och koefficienten för förtida

pension i 2 mom., föreslås bli sänkta. Förhöjningen vid senarelagd pensionering är 0,6 procent för varje månad som begynnelse-tidpunkten skjuts upp och minskningen vid tidigarelagd pension 0,4 procent för varje månad som pensioneringen tidigareläggs. Samtidigt upphävs de åldersklassbestämda koefficienterna i 3 mom. eftersom de skulle resultera i lägre pension än de föreslagna nya koefficienterna.

De föreslagna koefficienterna stämmer överens med gällande försäkringsmatematiska kriterier. Koefficienterna har lagts fast med hänsyn till att resultatet skall vara så kostnadsneutralt som möjligt både för pensionstagaren och pensionssystemet när ålderspension tidigare- eller senareläggs.

Förslaget innebär att förtida ålderspension stiger en aning. För närvarande sjunker pensionen med 30 procent när pensioneringen tidigareläggs från 65 till 60 år, jämfört med den pension som en arbetstagare har tjänat in tills han är 60 år. Efter den föreslagna ändringen minskar pensionen med 24 procent. Förtida ålderspension kommer således i genomsnitt att stiga med 5,4 procent.

Däremot sjunker uppskjuten ålderspension. För närvarande stiger pensionen med 12 procent om den skjuts upp med ett år från 65 års ålder. Efter den föreslagna ändringen stiger pensionen med 7,2 procent vid en likadan senareläggning. Uppskjuten ålderspension minskar följaktligen med i genomsnitt 6,1 procent till följd av propositionen.

Andringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2000. Därefter har åldersklasserna 1935 och senare födda rätt att få förtida ålderspension.

7 h §. I 1 mom. ingår regler för hur familjepension skall fastställas. Familjepension bestäms på grundval av den ålderspension eller den fulla invalidpension enligt minimivillkoren i denna lag som förmånsålderen fick vid sin död. Till momentet fogas nu en bestämmelse om familjepension när förmånsålderen fick arbetslöshetspension. Enligt förslaget skall delen för återstående tid och arbetspensionstillägget för återstående tid läggas till den arbetslöshetspension som familjepensionen grundar sig på, om förmånsålderen hade haft rätt till återstående tid men pensionsdelen för återstående tid inte hade fogats till pensionen på grund av den andra meningen i 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare tillämpats. Samma förfarande skall tillämpas när arbetslös-

hetspensionen omvandlats till invalidpension och familjepension beviljas efter invalidpensionen. Eftersom barntillägget inte beaktas när familjepensionen räknas ut, läggs inte heller dess andel av pensionsdelen för återstående tid till familjepension i dessa fall.

12 §. Fonderingen av heffektiv invalidpension och arbetslöshetspension samordnas, vilket betyder att 80 procent av båda pensionsformerna fonderas. Samtidigt stryks kravet på att ett arbetsförhållande skall ha varat i fem år innan medlen kan fonderas. I och med att bestämmelsen om pensionsfallet vid arbetslöshetspension ändras, kan särbestämmelsen om arbetslöshetspension i 1 mom. 2 punkten strykas. Paragrafen föreskriver om pensionsanstaltarnas ömsesidiga ansvar för pensioner och rehabiliteringspenning och om fördelningen av kostnaderna för pensionerna och rehabiliteringspenningen mellan pensionsanstalterna, om pensionsanstalterna inte har kommit överens om någonting annat.

I 1 mom. 2 punkten föreskrivs om finansieringen av heffektiv pension, det vill säga invalid- och arbetslöshetspension som innefattar pensionsdel för återstående tid. Bestämmelsen föreslås bli ändrad. Efter ändringen är det enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av det arbetsförhållande som innefattar återstående tid som svarar för de fyra femtedelar av invalid- och arbetslöshetspension vari pensionsdelen för återstående tid ingår. I momentet bestäms närmare om hur pensionen fastställs.

21 §. I paragrafens 1 mom. hänvisningen till 1 § 6 mom. ändras till en hänvisning till 1 § 7 mom. eftersom det gällande 1 § 6 mom. föreslås bli 1 § 7 mom.

22 §. Bestämmelsen i 1 mom. kompletteras med en bestämmelse om rätt för arbetsgivaren att söka ändring genom grundbesvär när debiteringen av en avgift grundar sig på det föreslagna 1 § 6 mom.

1.2. Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

4 §. I 1 mom. stryks hänvisningen till 5 a 3 mom. som i denna proposition föreslås bli upphävd. Andringarna i APL-bestämmelserna om rätt till arbetslöshetspension och pensionsbeloppet blir direkttillämpliga på grund av hänvisningen i 4 § 6 mom. KAPL. I APL hänvisas emellertid till återstående tid. Där-

för innehåller 4 § 6 mom. KAPL en precisering som visar att återstående tid i APL motsvaras av lön enligt 7 § 1 mom. i KAPL.

4 a §. Åldersgränsen för individuell förtidspension i 1 mom. ändras till 60 år i överensstämmelse med motsvarande ändring i APL.

5 a §. Bestämmelsen i 2 mom. om minskningen av pensionsbeloppet vid tidigareläggning ändras i överensstämmelse med ändringen i APL. De föreslagna ändringarna i APL beträffande bestämmelserna om förhöjningar vid senareläggning av pensionen blir tillämpliga på KAPL genom en hänvisning i 1 mom. De åldersklassrelaterade koefficienterna i 3 mom., föreslås bli upphävda eftersom de resulterar i lägre pension än de nu föreslagna koefficienterna.

5 c §. I 1 mom. bestäms om ny pension som en arbetstagare tjänar in på grundval av arbete under pensioneringen och om heffektiv pension. En arbetslöshetspension som inbegriper rätt till återstående tid men som enligt det föreslagna 4 c § 3 mom. APL inte kompletteras med pensionsdelen för återstående tid och invalidpension som beviljas som förlängning på denna arbetslöshetspension skall enligt förslaget betraktas som heffektiv pension också när KAPL tillämpas. För tydlighetens skull ingår bestämmelsen i 1 mom.

7 §. Hänvisningen till begynnelsesdagen för arbetslösheten i 4 c § 3 mom. APL ändras till en hänvisning till pensionsfallsdagen i 4 c § 3 mom. APL.

9 §. Paragrafen gäller fördelningen av ansvaret mellan pensionsanstalterna. I 1 mom. 2 punkten ingår en bestämmelse om pensionsanstaltens ansvar för heffektiv invalid- och arbetslöshetspension. Bestämmelsen anpassas efter ändringen i APL, det vill säga självriskan för heffektiv invalid- och arbetslöshetspension är 80 procent.

13 a §. Bestämmelsen om pensionsskyddscentralens rätt att komma med avgöranden om tillämpningen flyttas över till ett nytt 1 § 7 mom. i APL. Därför införs en hänvisning till 1 § 7 mom. APL i denna paragraf.

1.3. Lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare

4 §. Till följd av hänvisningsbestämmelsen blir ändringarna tillämpliga också på KoPL. En hänvisning till 4 § 6 mom. KAPL förslås dock bli fogad till paragrafen. Där sägs att

med rätt till återstående tid vid arbetslöshetspension avses i lagen om pension för arbetstagare lön enligt 7 § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden.

1.4. Lagen om pension för lantbruksföretagare

6 a §. Paragrafen föreslås bli ändras på grund av ändringen i bestämmelserna i APL om minskning vid tidigareläggning och förhöjning vid senareläggning av pension. De särskilda koefficienterna för arbetstagare födda 1935 föreslås kvarstå eftersom koefficienten för tidigareläggning skulle resultera i lägre pension för denna ålderskategori.

1.5. Lagen om pension för företagare

5 a §. Paragrafen ändras på samma sätt som 5 a § LföPL.

1.6. Lagen om sjömanspensioner

3 a §. Paragrafen gäller fördelningen av pensionsansvaret mellan pensionsanstalterna. I 2 mom. 2 punkten ingår bestämmelser om sjömanspensionskassans ansvar för kostnaderna för heffektiv invaliditets- och arbetslöshetspension. Lagrummet ändras på samma sätt som motsvarande lagrum i APL. Där föreskrivs att självriskan för heffektiv invalid- och arbetslöshetspension är 80 procent.

15 §. I 5 mom. införs en likadan ändring som i APL, vilket innebär att åldersgränsen för individuell förtidspension höjs till 60 år.

15 e §. Paragrafen föreskriver om arbetslöshetspension och ändras på samma sätt som motsvarande paragraf i APL.

16 f §. I 1 mom., införs en likadan ändring av bestämmelsen om fastställande av familjepension som i 7 h § 1 mom. APL.

22 §. Koefficienterna för förhöjning vid senareläggning och minskning vid tidigareläggning av pensioner föreslås bli ändrade på samma sätt som i APL.

1.7. Lagen om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare

3 §. Giltighetstiden förlängs till den 31 december 2002.

1.8. Lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa

1 §. Lag föreslås bli permanent. Datumet i 1 mom. 4 punkten för när ikraftträdelsen upphör stryks därför.

2 §. Paragrafen föreslås bli ändrad så att rätten till återstående tid fastställs samtidigt som pensionen enligt de lagar om arbetspension som nämns i 1 § 1 mom. eller enligt pensionsstadgan fastställs när ett arbetsförhållande enligt 1 § mom. 1 punkten inleds och fortgår högst tio månader. Därigenom behöver villkoret för återstående tid inte längre uppfyllas vid tidpunkten för pensionsfallet, förutsatt att rätten till återstående tid hade gällt när ett arbetsförhållande på högst tio månader inleddes. När pensionen bestäms beaktas den tid som återstår från pensionsfallet till pensionsåldern återstående tid.

3 §. Lagen föreslås bli permanent; 3 mom. behövs därför inte längre och förslås bli upphävd.

1.9. Folkpensionslagen

20 §. På grund av den höjda åldersgränsen för individuell förtidspension måste 1 mom. 2 punkten c-underpunkten ändras. Åldersgränsen höjs från 58 till 60 år i överensstämmelse med arbetspensionssystemet.

22 a §. I 1 mom. ingår bestämmelser om villkoren för individuell förtidspension. Också i denna paragraf måste därför den åldersgränsen för individuell förtidspension ändras till 60 år.

Ett annat villkor för att individuell förtidspension skall ges ut är att personen har slutat förvärvsarbete alternativt att förvärvsinkomsterna per månad inte uppskattas överstiga 1 183,94 mark räknat enligt 1999 års indexnivå. Samma gräns för inkomsterna tillämpas också på individuell förtidspension inom arbetspensionssystemet. Gränsen stämmer överens med gränsen för minimiförtjänst vid skyldigheten att ordna arbetspensionsskydd enligt 1 § 1 mom. 2 punkten APL. Markbeloppet i den gällande lagen ändras till en hänvisning till lagrummet i APL. På så sätt förblir gränserna oförändrade i arbetspensions- och folkpensionssystemet vid framtida indexförhöjningar och övergången till den gemensamma europeiska valutan. Samtidigt upphävs 10 mom., där det bestäms om en årlig höjning av inkomst-

gränsen. Momentet behövs inte längre.

22 c §. För närvarande krävs det för arbetslöshetspension enligt FPL att sökanden har rätt till arbetslöshetspension inbegripet återstående tid enligt arbetspensionssystemet. I och med att kravet på återstående tid i fråga om arbetslöshetspension enligt arbetspensionssystemet slopas, bör en likadan ändring införas angående arbetslöshetspension enligt FPL. Därför stryks kravet i 1 mom. 1 punkten. I övrigt är kraven beträffande arbetslöshetspension oförändrade. Vidare preciseras 1 mom. 1 punkten med att även andra som uppfyller kravet på tid i arbete enligt de lagar som avses i 8 § 4 mom. APL har rätt att få arbetslöshetspension. Till denna grupp hör till exempel riksdagsledamöterna som får arbetslöshetspension i enlighet med lagen om pension för riksdagsmän (329/1967). Vidare ändras paragrafuppbyggnaden och formuleringarna på samma sätt som i APL.

Enligt 2 mom. betalas arbetslöshetspension inte ut för de månader då en pensionstagare arbetar och tjänar minst 2 367,89 mark enligt 1999 års indexnivå. En likadan inkomstgräns finns också för arbetslöshetspension enligt arbetspensionssystemet. Gränsen motsvarar det dubbla beloppet för gränsen för minimiförtjänst vid skyldigheten att ordna arbetspensionsskydd enligt 1 § 1 mom. 2 punkten APL. Markbeloppet i den gällande lagen ändras till en hänvisning till lagrummet i APL. Men markbeloppet skall tillämpas till det dubbla beloppet. På så sätt förblir gränserna oförändrade i arbetspensions- och folkpensionssystemet vid framtida indexförhöjningar och övergången till den gemensamma europeiska valutan.

I det nya 3 mom. ingår regler för när arbetslöshetspension börjar löpa. I likhet med gällande bestämmelser börjar pensionen löpa när en sökande uppfyller alla villkor för arbetslöshetspension. Men om personen inte har fått det nödvändiga intyget från Arbetskraftsbyrån senast en månad efter att intyget över dagpenning utfärdades börjar pensionen löpa den månad som följer efter att Arbetskraftsbyrån lämnade sitt intyg. Detta förtydligar reglerna för när arbetslöshetspension skall börja löpa om intyget drar ut på tiden. Pension kommer alltså att beviljas retroaktivt för sex månader räknat från pensionsansökan. Vid särskilda skäl kan pensionen betalas ut retroaktivt för en längre period.

25 a §. I paragrafen föreslås att koefficienterna för senare- och tidigareläggning av

ålderdomspension skall minskas på samma sätt och enligt samma grunder som i arbetspensionssystemet.

26 §. I 2 mom. stryks hänvisningen till 5 a § APL 3 mom., som i denna proposition förslås bli upphävd. Detsamma gäller bestämmelsen om pension enligt lagen om förtidspension för frontveteraner eftersom sådan pension inte längre existerar.

31 a §. Hänvisningen i 3 mom. till 22 c § 1 mom. FPL preciseras och ändras till 22 c § 1 mom. 3 punkten FPL, som föreskriver om intyg från Arbetskraftsmyndigheten. Samtidigt ändras Arbetskraftsmyndigheten till Arbetskraftsbyrån.

I 4 mom. ingår en bestämmelse om att inkomstgränsen för arbetslöshetspension skall höjas årligen. Momentet föreslås bli upphävt. Det behövs inte längre av de orsaker som anförs ovan i samband med 22 c §.

39 §. I 1 mom. stryks regeln att det är tillåtet att anhålla om arbetslöshetspension retroaktivt för sex månader. En sådan bestämmelse ingår i det nya 22 c § 3 mom. angående tidpunkten för när arbetslöshetspension börjar löpa.

1.10. Lagen om familjepension

15 b §. Hänvisningen i 2 mom. till 5 a § 3 mom. APL stryks eftersom lagrummet föreslås bli upphävt.

2. Närmare bestämmelser

För att arbetsgivarna inte skall låta bli att anställa äldre arbetstagare på grund av risken för invalid- och arbetslöshetspension och av rädsla för höga kostnader om risken realiserar, kommer kriterierna för försäkringsavgifterna att ändras. Detta innebär att kostnaderna för arbetslöshets- och invalidpension under de tre första åren när en arbetsgivare anställer arbetstagare över 50 år fördelas mellan arbetsgivarna med självriskansvar inom varje pensionsanstalt. Om en anställning upplöses på laglig väg, om en arbetstagare sägs upp på andra grunder som beror på honom själv än av hälsoskäl eller om en arbetstagare på eget initiativ och utan medverkan av arbetsgivaren säger upp sig uppstår ingen självrisk för arbetslöshetspensionen. I stället är det de självriskansvariga arbetsgivarna inom en pensionsanstalt som får bära ansvaret. Om arbetsgivaren anför

detta kriterium kan pensionsanstalten inhämta utlåtande av pensionsskyddscentralen. Pensionsskyddscentralen måste då undersöka om arbetsgivarens påstående stämmer överens med verkligheten och höra både arbetsgivaren och arbetstagaren om det är nödvändigt. Bestämmelser om detta kommer att in i grunderna för försäkringsavgifterna. Dessa kriterier skall inte gälla pensionskassor eller pensionsstiftelser.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2000. De tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar efter att respektive lag har trätt i kraft.

Ett undantag är 4 c § 1 mom. APL som också skall tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet har inträffat innan lagen har trätt i kraft men den 1 januari 1994 eller senare. Om en arbetstagare inte har rätt att få arbetslöshetspension på grund av att han inte uppfyller villkoret i 4 c 1 mom. 1 punkten APL, sådan den lyder när lagen träder i kraft, har han rätt att på ansökan få arbetslöshetspension i form av fribrev från och med den tidpunkt då lagen träder i kraft, men förutsatt att han i övrigt uppfyller villkoren för arbetslöshetspension. Detsamma gäller personer som inte tidigare har anhållit om arbetslöshetspension. De har vanligen fått någon annan social förmån och den måste återkrävas om pensionen ges ut retroaktivt. Därför föreslås att pensionen skall beviljas räknat från ingången av den månad som följer på pensionsansökan. För att de som har rätt att få arbetslöshetspension enligt denna regel skall hinna anhålla om pension räknat från lagens ikraftträdelse-tidpunkt, förslås i denna proposition att pensionen skall beviljas räknat från den 1 januari 2000, om ansökan görs senast den 31 januari 2000.

Arbetstagare som är födda 1944 eller tidigare, omfattas alltjämt av 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, om de när denna lag träder i kraft har rätt att få dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. Detsamma gäller personer i samma ålder, om de 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd i sammanlagt minst

hundra dagar. De skulle således fortfarande ha rätt att få arbetslöshetspension med tillägg för pensionsdelen för återstående tid. Personerna är 56 år eller äldre när lagen träder i kraft.

Bestämmelsen tillämpas med hänsyn till att en arbetstagare anses ha rätt att få dagpenning också under den självrisktid som avses i 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och även den 1 januari 2000. De tidigare bestämmelserna skall tillämpas på personer som när lagen träder i kraft inte har rätt till arbetslöshetsdagpenning med hänvisning till ett godtagbart skäl enligt 16 § 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller på grund av de av att arbetsgivaren har fått någon annan ekonomisk förmån som avses i 5 § 1 mom. 13 punkten än lön under uppsägningstiden eller någon motsvarande ersättning alternativt semesterlön eller semesterersättning enligt 15 punkten. Detta innebär att de tidigare bestämmelserna kommer att tillämpas på till exempel personer som när lagen träder i kraft är sjuka eller på personer som av arbetsgivaren har fått en ersättning när anställningen upphör och hindrar att arbetslöshetsdagpenning betalas ut vid årsskiftet på grund av att den infaller vid tidpunkten för lagens ikraftträdande.

De tidigare bestämmelserna skall dessutom tillämpas på arbetstagare som omfattas av lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa. Syftet med lagen är att säkerställa att de anställningar som äldre arbetstagare tar inte försämrar deras förväntade pensionsskydd baserat på tidigare förvärvsverksamhet. Det är därför motiverat att de tidigare bestämmelserna alltjämt gäller denna grupp. Dessa arbetstagare har således fortfarande rätt få en arbetslöshetspension där pensionsdelen för återstående tid ingår. Ett villkor är dock att arbetstagaren har ett arbets- eller tjänsteförhållande på högst tio månader enligt den nämnda lagen och att anställningen fortfarande gäller eller har upphört när denna lag träder i kraft.

De tidigare bestämmelserna tillämpas emellertid inte på en arbetstagare vars rätt till arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd när lagen träder i kraft grundar sig på att han den 1 augusti 1999 eller senare har sagt upp sig, har blivit uppsagd från en anställning som varat längre än sex månader eller blivit permitterad räknat från den 1 augusti 1999 eller senare. Syftet med bestäm-

melsen är att förhindra att anställningar avsiktligt sägs upp och permitteringar verkställs under den tid som lagändringen behandlas för att arbetstagarna skall omfattas av de gamla bestämmelserna. Dessa arbetstagare kan således få arbetslöshetspension där återstående tid inte ingår. Arbetslöshetspensionen fastställs enligt de tidigare reglerna, när en arbetstagare som har sagt upp sig, blivit uppsagd eller blivit permitterad från och med den 1 augusti 1999 eller därefter har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd under 1999 innan anställningen upphörde eller permitteringen började i sammanlagt minst hundra dagar. Detsamma gäller tidsbestämda anställningar som går ut 1999 eftersom de inte kräver uppsägning.

Arbetstagare födda 1943 eller tidigare bibehåller sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år. De är 57 år eller äldre när lagen träder i kraft.

De föreslagna nya koefficienterna för tidigare- eller senareläggning av pensioneringen tillämpas på pensioner som börjar löpa när lagen träder i kraft eller därefter. När det gäller förhöjningen vid senareläggning tillämpas de gällande bestämmelserna på tiden före lagens ikraftträdande, om arbetstagaren har fyllt 65 år redan innan lagen träder i kraft.

Denna lags 12 § 1 mom. 2 punkten skall tillämpas med hänsyn till de arbetslöshetspensioner som har beviljats på grundval av den andra meningen i 4 c § 3 mom. i denna lag. Vid invalidpension tillämpas bestämmelsen om pensionsfallet har uppkommit efter att lagen har trätt i kraft.

Ikraftträdelsebestämmelsen innefattar bestämmelser om hur gällande tilläggspensioner i tillämpliga delar kan anpassas efter de föreslagna nya reglerna. Nivån på tilläggspensioner bestäms vanligen utifrån ett sammanlagt belopp för grund- och tilläggspensionen, det vill säga en målnivå för den sammantagna pensionen, till exempel 60 procent av den pensionsgrundande lönen. Det är således nödvändigt att genom lag säkerställa att tilläggspensionsskyddet inte skall behöva användas för att kompensera försämringar i det grundläggade skyddet för arbetslöshetspension och invalidpension som beviljas efter arbetslöshetspension, förutsatt att detta inte avtalas särskilt.

Bestämmelsen är tänkt att gälla dels tilläggspensioner som är registrerade enligt APL, dels andra tilläggspensioner. Samma

förfarande har tillämpats tidigare, bland annat i samband med en lagändring som trädde i kraft 1996 och vid reformen av familjepensionerna.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas redan innan lagen träder i kraft. Sökande som till följd av den föreslagna lagen får rätt till arbetslöshetspension i form av fribrevspension, får således anhålla om arbetslöshetspension redan innan lagen träder i kraft. Pensionsskyddscentralen och pensionsanstalterna skall i god tid informera om denna möjlighet att få arbetslöshetspension.

I kraftträdelsebestämmelserna i KAPL, LföPL, FöPL, SPL och FPL motsvarar i tillämpliga delar ikraftträdelsebestämmelsen i APL. Men enligt 3 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen för FPL har en person som inte har rätt till arbetslöshetspension på grund av att han inte har haft rätt till pension med återstående tid enligt arbetspensionssystemet innan lagen träder i kraft, rätt att på ansökan få arbetslöshetspension enligt folkpensionssystemet. En förutsättning är dock att han den 1 januari 1994 eller senare i övrigt uppfyller villkoren för arbetslöshetspension i denna lag.

På grundval av 5 a § 3 mom. APL, som nu föreslås bli upphävd, är koefficienten för tidigareläggning av förtida ålderspension 0,5 procent lägre för vissa åldersgrupper. Förtida ålderspensioner fastställda enligt detta kriterium kommer alltså att betalas ut sedan lagen har trätt i kraft. Dessa förtida ålderspensioner, inbegripet minskningen på grund av tidigareläggningen, skall fortfarande betraktas som inkomst vid folkpension och vid det kompletterade beloppet för familjepension. Frågan regleras i 5 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen i FaPL och i 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen i FPL.

I 3 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen i FaPL ingår bestämmelser om indexnivån för markbeloppet i lagen. Nivån motsvarar den tidigare indexnivån.

Också lagen om ändring av lagen om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare och lagen om ändring av och lagen om ändring av lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa träder i kraft den 1 januari 2000. Lagen om 55 år fyllda arbetslösa skall tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar sedan lagen har trätt i kraft.

4. Lagstiftningsordning

De föreslagna ändringarna gäller inte om en pension redan betalas ut eller om pensionsfallet inträffar innan de föreslagna lagarna träder i kraft. De nya bestämmelserna tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar sedan respektive lag har trätt i kraft.

Personer födda före 1945 som blivit arbetslösa innan lagen träder i kraft eller själva har sagt upp sig, blivit uppsagda eller blivit permitterade före den 1 augusti 1999 och som enligt de tidigare bestämmelserna hade fått arbetslöshetspension innehållande återstående tid har rätt att få pension enligt de tidigare bestämmelserna. Att tiden slagits fast till den 1 augusti 1999 beror på att det därigenom kan undvikas att arbetstagare utan grundad anledning sägs upp när lagändringen och nivån på arbetslöshetspension offentliggörs. Att en person sägs upp garanterar inte att han har rätt att få arbetslöshetspension eftersom han precis som nu vid tidpunkten för pensionsfallet måste uppfylla alla villkor för arbetslöshetspension. Om en arbetstagare är född före 1944 kommer den gällande åldersgränsen för individuell ålderspension att tillämpas på honom, inte den föreslagna nya åldersgränsen. Ändringarna har följaktligen en retroaktiv effekt på pensionsskyddet.

Enligt 15 a 2 mom. regeringsformen skall var och en garanteras rätt att få sin grundläggande utkomst tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och ålderdom. I propositionen i samband med reformen av de grundläggande rättigheterna (RP 309/1993 rd) förknippades lagstiftarens skyldighet att trygga grundläggande utkomst med situationer då individen inte har möjligheter att försörja sig. Reformen avsåg inte att säkerställa enskilda förmåner från tiden för reformens ikraftträdande eller att garantera en viss nivå på förmånerna. Syftet var att skapa så heltäckande sociala trygghetssystem att ingen grupp ställs utanför förmånerna.

Åldersgränsen för individuell förtidspension förslås stiga från 58 till 60 år. Ändringen skall inte gälla arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare. De kommer alltså att omfattas av den lägre åldersgränsen 58 år. Den högre åldersgränsen gäller både arbetspensions- och folkpensionssystemet.

Individuell förtidspension är tänkt att gälla

personer vars arbetsförmåga med beaktande av sjukdom, åldersbetingade faktorer och ett påfrestande och slitsamt arbete är nedsatt i så hög grad att det inte skäligen kan förutsättas att de skall fortsätta med sitt förvärvsarbete. Syftet med individuell förtidspension är att möjliggöra för arbetstagare och företagare att flexibelt utträda ut arbetslivet utifrån deras personliga omständigheter.

En person som vid 58- eller 59-årsåldern inte kan fortsätta att arbeta har som grundläggande försörjning tryggad genom andra sociala förmåner i likhet med personer under 58 år. Vid arbetsoförmåga på grund av sjukdom har arbetstagare rätt att få sjukdagpenning från sjukförsäkringen och invalidpension, om de är arbetsoförmögna länge. Ersättningarna för sjukdomskostnader och den till buds stående hälsovården är andra bidragande faktorer som medverkar till att arbetstagare har sin försörjning tryggad vid sjukdom. Senast när det är dags att anhålla om invalid- eller invaliditetspension bör sökandenas möjligheter till och behov av rehabilitering undersökas. Om en arbetslös inte har så dålig hälsa att invalidpension kan komma i fråga, har han i sista hand sin försörjning garanterad genom arbetslöshetserättning till lika stort belopp som arbetsmarknadsstödet.

Å andra sidan kan noteras att de nya individuella förtidspensionerna varit få på se-

nare år och att trenden är nedåtgående. Bidragande faktorer i denna utveckling har av allt döma varit de pensions- och arbetskraftspolitiska åtgärderna under de senaste åren. Däribland kan invalidpension på deltid och andra deltidspensioner och bättre rehabilitering nämnas nämnas som skäl. Därtill har arbetslivet anpassat sig efter äldre arbetstages behov för att de skall kunna vara kvar i arbetslivet längre allt efter sin arbetsförmåga och sitt hälsotillstånd i stället för att pensionera sig.

Pensionsskyddet inom arbetspensionssystemet för privata branscher försämrats i och med att pensionsdelen för återstående tid slopas vid arbetslöshetspension och den invalidpension som eventuellt beviljas därefter. I sådana fall får en pensionstagare sin grundläggande försörjning i sista hand tryggad genom folkpension.

Förslagen försämrar således inte individens grundläggande utkomst enligt 15 a § regeeringsformen. Lagförslagen kan således behandlas i den ordning som 66 § riksdagsordningen föreskriver. Eftersom åldersgränsen för individuell förtidspension föreslås bli höjd, anser utskottet det önskvärt att utlåtan- de inhämtas av grundlagsutskottet.

På grundval av det ovanstående föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 1 § 6 mom., 4 § 2 mom., 4 c § 1—3 mom. och 8 mom., 4 e § 1 mom., 5 a §, 7 h § 1 mom., 12 § 1 mom. 2 punkten och 21 § 1 mom. samt 22 § 1 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 1 § 6 mom. och 21 § 1 mom. i lag 861/1999, 4 § 2 mom., 5 a § och 7 h § 1 mom. i lag 1482/1995, 4 c § 1 mom. i lag 559 och 1544/1993 samt i nämnda lag 1482/1995, 4 c § 2 mom. och 4 e § 1 mom. i nämnda lag 559/1993, 4 c § 3 mom. i nämnda lag 1544/1993 och 8 mom. i lag 50/1985, 12 § 1 mom. 2 punkten i lag 221/1998 och 22 § 1 mom. i lag 707/1965, och

fogas till 1 §, sådan den lyder i lag 593/1978, i nämnda lag 559/1993, i lag 372/1995, i nämnda lag 1482/1995 och i lag 1057/1997, ett nytt 7 mom. och till 4 c §, sådant den lyder i nämnda lagar 50/1985 samt 559 och 1544/1993 och 1482/1995, nya 10 och 11 mom. i stället för de 10 och 11 mom. som upphävts genom lag 559/1993, som följer:

1 §

Har en rättshandling, för att skyldigheten att anordna pensionsskydd skall kunna kringgå eller pensionsavgiften undvikas, givits ett sådant innehåll som inte motsvarar sakens faktiska natur eller syfte, skall då denna skyldighet att anordna pensionsskydd avgöras eller pensionsavgiften fastställs förfaras enligt sakens faktiska natur och syfte. Om det uppenbara syftet med arrangemanget i företaget har varit att kringgå bestämmelserna om arbetsgivarens ansvar för invalid- eller arbetslöshetspension, har pensionsanstalten rätt att fastställa pensionsavgiften enligt situationen före arrangemanget.

Uppstår det oklarhet om, huruvida denna lag skall tillämpas på en viss arbetstagare, avgörs saken av pensionsskyddscentralen på ansökan av vederbörande arbetsgivare, arbetstagare eller pensionsanstalt. Detsamma gäller sådana fall då det kan misstänkas vara fråga om kringgående av skyldigheten att anordna pensionsskydd eller undvikande av pensionsavgift på det sätt som avses i första meningen i 6 mom.

4 §

Rätt till ålderspension tillkommer en arbetstagare sedan han har fyllt 65 år, under förutsättning att han inte längre står i arbetsförhållande som omfattas av denna lag. Pensionen beviljas från ingången av månaden efter det rätten att erhålla pension uppkommit, likväl tidigast från ingången av den månad som närmast följer efter pensionsan-

sökan. Om pension söks inom tre månader från arbetsförhållandets upphörande, beviljas pensionen likväl från ingången av den månad som närmast följer efter det arbetsförhållandet upphörde. På ansökan beviljas ålderspension i förtid innan arbetstagaren fyllt 65 år, dock tidigast från ingången av månaden efter den under vilken han fyllt 60 år. Pensionen beviljas härvid minskad så som bestäms i 5 a § 2 mom. På förtida ålderspension tillämpas i övrigt vad detta moment stadgar om ålderspension.

4 c §

Berättigad till arbetslöshetspension är en långvarigt arbetslös arbetstagare som har fyllt 60 år, förutsatt att

1) han under de 15 kalenderår som omedelbart föregått den dag för pensionsfallet som avses i 3 mom. under sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. nämnd grundpension eller annan därmed jämförbar pension som grundar sig på ett arbets- eller tjänsteförhållande; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden beaktas intjänandetiden härvid så som anges i 4 § 6 mom. i nämnda lag,

2) han företer ett av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 eller 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning, och att

3) han företer ett av Arbetskraftsbyrån utfärdat intyg över att han är arbetslös arbets-sökande där och att han inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra att ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Arbetslöshetspension utbetalas från in-gången av den månad som följer efter den månad under vilken arbetstagaren uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Om arbetstagaren har fått det intyg av Arbetskraftsbyrån som avses i 1 mom. 3 punkten senare än en månad efter det intyg över arbetslöshetsdagpenning som avses i 1 mom. 2 punkten, börjar pensionen löpa från in-gången av den månad som följer efter att intyget från Arbetskraftsbyrån utfärdades. Pension betalas dock inte utan grundad anledning retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter an-sökan. Om inte annat bestäms i denna para-graf gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i till-lämpliga delar vad som bestäms om inval-idpension och mottagare av invalidpension.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invalidpension enligt denna lag vilken skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för pensionsfallet varit berättigad till invalidpension. Härvid läggs dock varken den pensionsdel som grundar sig på den återstående tiden enligt 6 a § 1 mom. eller det arbetspensionstillägg som enligt 7 f § skall räknas in i pensionen och barnförhöjningen enligt 7 g § (*pensionsdel för återstå-ende tid*) till arbetslöshetspensionen. Pen-sionsfallet anses ha inträffat den dag då arbetstagaren uppfyller alla de villkor för arbetslöshetspension som avses i 1 mom.

Uppfyller arbetstagare som erhåller inva-lidpension som delpension villkoren för erhållande av arbetslöshetspension, ändras pensionen på ansökan till arbetslöshetspen-sion, vars belopp är lika stort som beloppet av den invalidpension som han skulle ha erhållit om nämnda delpension hade ändrats till full invalidpension. Härvid läggs pen-sionsdelen för återstående tid enligt 3 mom. dock inte till arbetslöshetspensionen men pensionen fastställs till ett minst lika stort belopp som beloppet för delpensionen. Beviljas arbetslöshetspension för samma tid som den för vilken delpension har betalats, anses delpensionen utgöra delprestation av

arbetslöshetspensionen. I övrigt gäller i fråga om nämnda arbetslöshetspension vad som bestäms i 2 mom.

När en mottagare av arbetslöshetspension uppnår den ålder som berättigar till ålders-pension, ändras arbetslöshetspensionen till ålderspension. Om arbetslöshetspensionen fastställdes med tillämpning av andra me-ningen i 3 mom. läggs pensionsdelen för återstående tid till ålderspensionen. Pen-sionsdelen för återstående tid läggs till ålderspensionen också när en arbetslöshetspen-sion som avses i föregående mening med stöd av 9 mom. har ändrats till invalidpen-sion och invalidpensionen senare med stöd av 4 § 6 mom. ändras till ålderspension.

En arbetslöshetspension som enligt 3 mom. inte skall ökas med pensionsdelen för återstående tid betraktas dock som heffek-tiv pension i enlighet med 6 § 1 mom. och 6 a § när denna lag tillämpas. Andras en så-dan arbetslöshetspension med stöd av 9 mom. till invalidpension betraktas också inval-idpensionen som heffektiv pension.

4 e §

Utän hinder av vad i 4 § 3 mom. och 5 b § 1 mom. bestäms om erhållande av full invalidpension har arbetstagare som fyllt 60 år rätt att få invalidpension i form av indivi-duell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slit-samt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsät-ta med sitt förvärsarbete.

5 a §

Börjar pensionen löpa senare än vid in-gången av månaden efter den under vilken arbetstagaren fyllde 65 år, höjs den enligt 8 § samordnade pensionen med 0,6 procent för varje månad varmed begynnelse-tidpunkten för pensionen uppskjutits.

Beviljas pension enligt 4 § 2 mom. i för-tid, minskas pensionen med 0,4 procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av den månad som följer efter den då pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den enligt 8 § samordnade pen-sion som arbetstagaren har intjänat fram till begynnelse-tidpunkten för pensionen. Om

härvid det arbetsförhållande som ligger till grund för den icke i förtid beviljade pensionen upphör före uppnådd pensionsålder, fogas den pension som intjänats genom nämnda arbetsförhållande till ålderspensionen så ändrad att den motsvarar arbetstagarens ålder vid begynnelsestidpunkten för den pension som beviljas på grundvalen härav.

7 h §

Familjepensionens storlek bestäms på basis av den ålderspension eller fulla invalidpension enligt minimivillkoren i denna lag som förmånslätaren fick vid sin död. Om förmånslätaren fick en arbetslöshetspension eller en sådan invalidpension som avses i 4 c § 9 mom. utan tillägg enligt 4 c § 3 mom. för pensionsdelen för återstående tid, läggs denna pensionsdel till den pension som familjepensionen grundar sig på. Fick förmånslätaren inte sådan pension, uträknas beloppet av pensionen som om sådan arbetsförmåga hade begynt på dödsdagen som hade medfört rätt till full invalidpension, om inte förmånstagaren visar något annat. När familjepensionens belopp räknas ut beaktas dock inte tillägg enligt 7 g § eller avdrag enligt 8 §.

12 §

Pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen bestäms och pensionsanstalternas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalternas, om dessa inte har kommit överens om något annat, enligt följande:

2) för de fyra femtedelar av en invalid- eller arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 6 a §, i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och en i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner angiven pensionsdel som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock inte ett pensionsbelopp enligt 5 § 6 mom. i nämnda lag, vilket beräknats med tillämpning av 6 a §, och varken tillägg enligt 4 j eller 7 g § eller med stöd av 9 § förhöjningar som gjorts efter pensionens begynnande samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 6 a § be-

viljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som ministeriet har fastställt eller givit särskilt har överförs på den del av pensionen som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom.,

21 §

En part som är missnöjd med en pensionsanstalts beslut i ett ärende som gäller pension eller skyldigheter som i denna lag bestäms för en arbetsgivare, får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos pensionsnämnden senast den 30 dagen efter den dag då parten motsvarande del av beslutet. Detsamma gäller ett dylikt beslut av pensionsskyddscentralen och pensionsskyddscentralens beslut i ett ärende som gäller skyldigheter som i denna lag bestäms för en pensionsanstalt samt de beslut av pensionsskyddscentralen som avses i 1 § 7 mom., 1 c § 2 mom., 9 a § 1 mom., 10 a § 2 mom., 12 § 6 mom. och 14 § 3 mom.

22 §

Den som anser, att debiteringen av en avgift, som med stöd av denna lag påförts av pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen, stridit mot lag eller avtal, får däröver skriftligen anföra grundbesvär hos pensionsnämnden senast inom två år från ingången av året efter det år då fordran bestämdes eller debiterades. Detsamma gäller debiteringar på grundval av 1 § 6 mom. Om sådana grundbesvär anförs med anledning av utmätning, gäller dessutom vad som bestäms om grundbesvär vid utmätning av skatter och avgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar efter att lagen har trätt i kraft.

Utän hinder av 2 mom. tillämpas lagens 4 c § 1 mom. också på arbetslöshetspensioner, när pensionsfallet har inträffat innan denna lag träder i kraft. Om arbetstagaren

inte hade rätt att få arbetslöshetspension på grund av att han inte uppfyllde villkoret i 4 c § 1 mom. I punkten lagen om pension för arbetstagare, sådan den lyder när denna lag träder i kraft, beviljas pensionen på ansökan i enlighet med denna lag samt till övriga delar i enlighet med de bestämmelser i lagen om pension för arbetstagare, som lyder när denna lag träder i kraft, räknat från ingången av den månad som följer efter pensionsansökan, men tidigast från denna lags ikraftträdande. Görs ansökan inom en månad efter att denna lag har trätt i kraft, beviljas arbetslöshetspension från lagens ikraftträdande.

Arbetstagare som är födda 1944 eller tidigare, omfattas alltjämt av 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, om de när denna lag träder i kraft har rätt att få dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning eller om de 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd i sammanlagt minst hundra dagar. Detsamma gäller arbetstagare som avses i 1 § lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa, om de är anställda i ett arbets- eller tjänsteförhållande enligt nämnda lag när denna lag träder i kraft. När detta moment tillämpas anses en arbetstagare ha rätt till dagpenning också:

1) under självrisktiden enligt 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och den 1 januari 2000,

2) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning med hänvisning till godtagbara skäl enligt 16 § 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

3) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning på grund av att han av arbetsgivaren har fått någon annan ekonomisk fördel som avses i 5 § 1 mom. 13 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa än lön eller motsvarande ersättning under uppsägningstiden, och förutsatt att avtalet om förmånen har ingåtts före den 1 augusti 1999, eller

4) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning på grund av att han har fått semesterlön eller semesterersättning av arbetsgivaren i enlighet med 5 § 1 mom. 15 punkten lagen om utkomstskydd

för arbetslösa.

Vad som föreskrivs i 4 mom. tillämpas dock inte på en arbetstagare som när denna lag träder i kraft har rätt att få arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd enligt nämnda moment på grund av att han har sagt upp sig den 1 augusti 1999 eller därefter, har blivit uppsagd från ett arbetsförhållande som varat längre än sex månader eller har permitterats från och med nämnda datum eller därefter. När en arbetstagare som har sagt upp sig, blivit uppsagd eller blivit permitterad från den 1 augusti 1999 eller därefter under 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd innan anställningen upphörde eller permitteringen började i sammanlagt minst hundra dagar, tillämpas 4 mom.

Utän hinder av vad som i 4 e § 1 mom. bestäms om den lägsta åldersgränsen för individuell förtidspension får arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare bibehålla sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år.

Denna lags 5 a § tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter. Om en arbetstagare har fyllt 65 år innan denna lag träder i kraft, tillämpas 5 a § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare, sådan den lyder när denna lag träder i kraft, på tiden före lagens ikraftträdande.

Vid tillämpningen av 12 § 1 mom. 2 punkten i denna lag beaktas med hänsyn till de arbetslöshetspensioner som har beviljats på grundval av andra meningarna i 4 c § 3 mom. i denna lag.

Om en arbetstagare när denna lag träder i kraft omfattas av ett pensionsarrangemang som innebär att han har ett pensionsskydd som avses i 11 § lagen om pension för arbetstagare eller ett pensionsskydd som i övrigt är bättre än minimivillkoren i lagen, höjs tilläggs-pensions-skyddet inte på grund av att pensions-skyddet enligt minimivillkoren sjunker till följd av bestämmelserna i denna lag. Villkoren för tilläggs-pensions-skyddet eller stadgarna för pensionskassan respektive pensionsstiftelsen kan i tillämpliga delar ändras i överensstämmelse med denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 5 a § 3 mom., sådant det lyder i lag 667/1985, och

ändras 4 § 1 och 6 mom., 4 a § 1 mom., 5 a § 2 mom., 5 c § 1 mom., 7 § 1 mom., 9 § 1 mom. 2 punkten och 13 a §,

dessa lagrum sådana de lyder, 4 § 1 mom. och 5 a § 2 mom. i nämnda lag 667/1985, 4 § 6 mom. och 9 § 1 mom. 2 punkten i lag 222/1998, 4 a § 1 mom. och 5 c § 1 mom. i lag 560/1993, 7 § 1 mom. i lag 1172/1996 och 13 a § i lag 284/1999, som följer:

4 §

Arbetstagare har rätt till ålderspension då han fyllt 65 år, räknat från ingången av månaden efter den under vilken pensionsansökan görs, oberoende av om han längre kvarstår i arbetsförhållande. På ansökan beviljas ålderspension i förtid innan arbetstagaren fyllt 65 år, dock tidigast från ingången av månaden efter den under vilken han fyllde 60 år. Pensionen beviljas härvid minskad på det sätt som bestäms i 5 a § 2 mom. På förtida ålderspension tillämpas i övrigt vad som i detta moment bestäms om ålderspension.

Arbetstagare är berättigad till arbetslöshetspension och deltidspension, om något annat inte följer av denna lag, på det sätt som bestäms i lagen om pension för arbetstagare. Den återstående tid som avses i 4 c § 3 mom. i nämnda lag och den tid som enligt 4 f § 1 mom. 3 punkten i nämnda lag återstår till pensionsåldern motsvarar i 7 § 1 mom. angiven lön. Den i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare nämnda pensionsgrundande tiden av fem år beräknas i månader på grundval av de förvärvsinkomster som under de sistförflutna 15 kalenderåren erhållits i arbetsförhållanden på vilka denna lag tillämpas, genom att beloppet av förvärvsinkomsterna under kalenderåret divideras med det markbelopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag. Härvid beaktas endast hela månader, likväl högst så många månader att de tillsammans med övriga i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare angivna pensionsgrundande tider utgör 12 månader per kalenderår. När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den

i 7 § 1 mom. nämnda lön, som skulle räknas såsom berättigande till pension om arbetstagaren blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar.

4 a §

Utan hinder av vad som i 4 § 2 mom. och 5 b § 1 mom. bestäms om erhållande av full invalidpension har en arbetstagare som har fyllt 60 år rätt att få invalidpension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

5 a §

Beviljas pension enligt 4 § 1 mom. i förtid, minskas pensionen med 0,4 procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av den månad som följer efter den då pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den enligt 8 § lagen om pension för arbetstagare samordnade pension som arbetstagaren har intjänat fram till begynnelse-tidpunkten för pensionen. På ansökan ökas arbetstagarens ålderspension med den pension som grundar sig på löner som uppburits under tiden för förtida ålderspension.

5 c §

När ålders- och invalidpensionens storlek fastställs beaktas inte lönen för den tid för vilken arbetstagaren har rätt att uppbara så-

dan grundpension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, vars storlek har fastställts med beaktande av den tid som återstår till pensionsåldern eller av motsvarande arbetsförtjänst (*heleffektiv pension*). Som heleffektiv pension betraktas också arbetslöshetspension som enligt 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare inte skall ökas med den i lagrummet avsedda pensionsdelen för återstående tid, likaså invalidpension som med stöd av 4 c § 9 mom. lagen om pension för arbetstagare får beviljas som förlängning på arbetslöshetspension. När invalidpensionens storlek fastställs beaktas inte heller lön som arbetstagaren har uppburit i sådant arbetsförhållande vid vars början han redan hade den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmågan. Det sistnämnda gäller dock inte lön som uppburits i ett arbetsförhållande som har börjat minst ett år före arbetsoförmågans inträde.

7 §

Om arbetstagaren omedelbart före uppkomsten av den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmåga under 540 dagar i arbete som avses i denna lag har förtjänat minst 800 mark, beaktas såsom pensionslön även den lön som han skulle ha förtjänat från arbetsoförmågans början till dess han uppnått pensionsåldern (*lön för återstående tid*). Har arbetstagaren på grund av samma pensionsfall enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969) rätt till heleffektiv invalidpension, skall såsom ovan nämnda gränobelopp anses 200 mark. Vid fastställandet av arbetslöshetspensionens *pensionsdel för återstående tid* räknas ovan nämnda 540 dagar från den i 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare avsedda dagen för pensionsfallet. För att lön för återstående tid skall inräknas i pensionslönen förutsätts det dessutom att arbetstagaren under det år då arbetsoförmågan börjat och de tio kalenderår som omedelbart föregått nämnda år under en tid om minst 12 månader har haft förvärvsarbete som skall försäkras i Finland och som berättigar till sådan grundpension som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare. Vid beräkandet av ovan nämnda tid om 12 månader skall tillämpas 6 a § 1

mom. 3 och 4 meningen lagen om pension för arbetstagare.

9 §

Om de pensionsanstalter som avses i 2 § inte har kommit överens om något annat, ansvarar de för pensionskyddet enligt denna lag på följande sätt:

2) för de fyra femtedelar av en invalid- eller arbetslöshetspension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom., i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och en pensionsdel som avses i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock inte ett pensionsbelopp motsvarande 5 § 6 mom. lagen om pension för arbetstagare, vilket beräknats med tillämpning av 7 § 1 mom. i denna lag, och varken förhöjning enligt 4 j eller 7 g § lagen om pension för arbetstagare eller förhöjningar som gjorts med stöd av 9 § i nämnda lag efter pensionens begynnande samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 7 § 1 mom. beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde då han ådrog sig sjukdom, lyte eller skada som avses i 7 § 1 mom., eller då han blev arbetslös eller, om han då inte längre stod i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag, den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets han senast hörde; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen och rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som har givits av ministeriet särskilt har överförts på den pensionsdel som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare,

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 och 7 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c § och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20,

21, 21 a—21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar efter att lagen har trätt i kraft.

Utan hinder av vad som i 4 a § 1 mom. bestäms om den lägsta åldersgränsen för individuell förtidspension får arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare bibehålla sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år.

Denna lags 5 a § 2 mom. tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter.

De markbelopp som bestäms i den lags 7 § 1 mom. motsvarar det indextal som fastställts för 1962.

Vid tillämpningen av 9 § 1 mom. 2 punkten i denna lag beaktas de arbetslöshetspensioner som har beviljats på grundval av andra meningen i 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare.

3.

Lag

om ändring av 4 § lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juli 1985 om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985) 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1484/1995, som följer:

4 §

Pensionens belopp bestäms med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 4 § 6 mom., 5 § 1 mom., 2 mom. 1 och 3 punkten samt 4—6 mom., 5 c, 7, 7 a

och 7 b § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

4.

Lag

om ändring av 6 a § lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 6 a § 2 mom., sådant det lyder i lag 1486/1995, som följer:

6 a §

När en förtida ålderspension fastställs, tillämpas 5 a § lagen om pension för arbetstagare. För lantbruksföretagare födda 1935 minskas dock den förtida ålderspensionen med 0,39 procent per månad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter.

5.

Lag**om ändring av 5 a § lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 5 a § 2 mom., sådant det lyder i lag 1485/1995, som följer:

5 a §

När en förtida ålderspension fastställs, tillämpas 5 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare. För företagare födda 1935 minskas dock den förtida ålderspensionen med 0,39 procent per månad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter.

6.

Lag**om ändring av lagen om sjömanspensioner**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) 3 a § 2 mom. 2 punkten, 15 § 5 mom., 15 e § 1—3 och 8 mom., 16 f § 1 mom. och 22 § 1 och 2 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 3 a § 2 mom. 2 punkten i lag 223/1998, 15 § 5 mom., 15 e § 8 mom. och 16 f § 1 mom. i lag 1745/1995, 15 e § 1 mom. i lag 1595/1993 och i nämnda lag 1745/1995, 15 e § 2 och 3 mom. i nämnda lag 1595/1993 samt 22 § 1 mom. i lag 1346/1990 och 2 mom. i lag 1038/1986, och

fogas till 15 e §, sådan den lyder i lag 52/1985 samt i nämnda lagar 1346/1990, 1595/1993 och 1745/1995, nya 10 och 11 mom. i stället för de 10 och 11 mom. som upphävts genom lag 1595/1993, som följer:

3 a §

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare och för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionerskassan på följande sätt:

2) för de fyra femtedelar av en invaliditets- eller arbetslöshetspension som har be-

viljats med tillämpning av 12 a §, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), dock inte ett pensionsbelopp enligt 16 § 4 mom. eller 22 a § 6 mom. i denna lag, vilket beräknats med tillämpning av 12 a §, och varken tillägg enligt 25 a eller 15 d § eller med stöd av 18 § efter

pensionens begynnande, företagna höjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar det minimipensionskydd enligt lagen om pension för arbetstagare som på ovan nämnt sätt bestäms utgående från en med tillämpning av 12 a § beviljad invaliditetspension, svarar pensionskassan ensam; dessutom ansvarar pensionskassan för det belopp av pension eller rehabiliteringspenning som enligt de grunder som vederbörande ministerium har givit särskilt har överförs på den del som pensionskassan svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare, samt

15 §

Utan hinder av vad som i 1—4 mom. bestäms om erhållande av full invaliditetspension har en arbetstagare som har fyllt 60 år rätt att få invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

15 e §

Berättigad till arbetslöshetspension är en långvarigt arbetslös arbetstagare som har fyllt 60 år, förutsatt att

1) han under de 15 kalenderår som omedelbart föregått den dag för pensionsfallet som avses i 3 mom. under sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd grundpension eller annan därmed jämförbar pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden beaktas intjänandetiden härvid så som anges i 4 § 6 mom. i nämnda lag,

2) han företer ett av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 eller 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning, och att

3) han företer ett av Arbetskraftsbyrån utfärdat intyg över att han är arbetslös arbets-

sökande där och att han inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Arbetslöshetspension betalas från ingången av den månad som följer efter den månad under vilken arbetstagaren uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Om arbetstagaren har fått det intyg av Arbetskraftsbyrån som avses i 1 mom. 3 punkten senare än en månad efter det intyg över arbetslöshetsdagpenning som avses i 1 mom. 2 punkten, börjar pensionen löpa från ingången av den månad som följer efter att intyget från Arbetskraftsbyrån utfärdades. Pension betalas dock inte utan grundad anledning retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter ansökan. Om inte annat bestäms i denna paragraf gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som bestäms om invaliditetspension och mottagare av invaliditetspension.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invaliditetspension enligt denna lag vilken skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för pensionsfallet varit berättigad till invaliditetspension. Varken den pensionsdel som grundar sig på den återstående tiden enligt 12 a § 1 mom. eller det arbetspensionstillägg som enligt 16 e § skall räknas in i pensionen och den barnförhöjning som avses i 15 d § (*pensionsdel för återstående tid*) läggs till arbetslöshetspensionen. Pensionsfallet anses ha inträffat den dag då arbetstagaren uppfyller alla de villkor för arbetslöshetspension som avses i 1 mom.

Uppfyller arbetstagare som erhåller invaliditetspension som av delpension villkoren för erhållande av arbetslöshetspension, ändras pensionen på ansökan till arbetslöshetspension, vars belopp är lika stort som beloppet av den invaliditetspension som han skulle ha erhållit, om nämnda delpension hade ändrats till full invaliditetspension. Härvid läggs pensionsdelen för återstående tid enligt 3 mom. dock inte till arbetslöshetspensionen men pensionen fastställs till ett minst lika stort belopp som beloppet för delpensionen. Beviljas arbetslöshetspension för samma tid som den för vilken delpension har betalats, anses delpensionen utgöra delprestation av arbetslöshetspensionen. I övrigt gäller i fråga om nämnda

arbetslöshetspension vad som bestäms i 2 mom.

När en mottagare av arbetslöshetspension uppnår den ålder som berättigar till ålderdomspension, ändras arbetslöshetspensionen till ålderdomspension. Om arbetslöshetspensionen fastställdes med tillämpning av andra meningen i 3 mom. läggs pensionsdelen för återstående tid till ålderdomspensionen. Pensionsdelen för återstående tid läggs till ålderdomspensionen också när en arbetslöshetspension som avses i föregående mening med stöd av 9 mom. har ändrats till invaliditetspension och invaliditetspensionen senare ändras till ålderdomspension.

En arbetslöshetspension som enligt 3 mom. inte skall ökas med pensionsdelen för återstående tid betraktas dock som heffektiv pension i enlighet med 12 § 1 mom. och 12 a §, när denna lag tillämpas. När en sådan arbetslöshetspension med stöd av 9 mom. ändras till invaliditetspension betraktas också invaliditetspensionen som heffektiv pension.

16 f §

Familjepensionens storlek bestäms på basis av den ålderdomspension eller fulla invaliditetspension enligt denna lag som förmånslåtaren fick vid sin död. Om förmånslåtaren fick en arbetslöshetspension eller en sådan invaliditetspension som avses i 15 e § 9 mom. utan tillägg enligt 15 e § 3 mom. för pensionsdelen för återstående tid, läggs denna pensionsdel till den pension för förmånslåtaren som familjepensionen grundar sig på. Fick förmånslåtaren inte sådan pension, uträknas beloppet av pensionen som om sådan arbetsförmåga hade begynt på dödsdagen som hade medfört rätt till full invaliditetspension, om inte förmånstagaren visar något annat. När familjepensionens belopp räknas ut beaktas dock inte tillägg enligt 15 d § eller avdrag enligt 27 §.

22 §

Om pensionen börjar senare än vid ingången av månaden efter det den i 14 § stadgade pensionsåldern uppnåddes, höjs den enligt 27 § samordnade pensionen med 0,6 procent för varje månad som pensionens början uppskjutits.

Om pensionen beviljas i förtid i enlighet med 14 § 3 mom., minskas den med 0,4

procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av kalendermånaden efter den då den i 14 § nämnda pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den i enlighet med 27 § samordnade pension som den försäkrade har tjänat in vid den tidpunkt då pensionen börjar. Om det arbetsförhållande som ligger till grund för en icke i förtid beviljad pension härvid upphör före uppnådd pensionsålder, läggs den pension som intjänats i detta arbetsförhållande till ålderdomspensionen så ändrad att den motsvarar den försäkrades ålder vid begynnelsestidpunkten för den pension som beviljas på grundvalen härav.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar efter att lagen har trätt i kraft.

Vid tillämpningen av 3 a § 1 mom. 2 punkten i denna lag beaktas de arbetslöshetspensioner som har beviljats på grundval av andra meningen i 15 e § 3 mom. i denna lag.

Utän hinder av vad som i 15 § 5 mom. bestäms om den lägsta åldersgränsen för individuell förtidspension får arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare bibehålla sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år.

Utän hinder av 2 mom. tillämpas lagens 15 e § 1 mom. också på arbetslöshetspensioner, när pensionsfallet har inträffat innan denna lag träder i kraft. Om arbetstagaren inte hade rätt att få arbetslöshetspension på grund av att han inte uppfyllde villkoret i 15 e § 1 mom. 1 punkten lagen om sjömanspensioner, sådan den lyder när denna lag träder i kraft, beviljas pensionen på ansökan i enlighet med denna lag samt till övriga delar i enlighet med de bestämmelser i lagen om sjömanspensioner, som gäller när denna lag träder i kraft, räknat från ingången av den månad som följer efter ansökan, men tidigast från denna lags ikraftträdande. Görs ansökan inom en månad efter att denna lag har trätt i kraft, beviljas arbetslöshetspension från lagens ikraftträdande.

Arbetstagare som är födda 1944 eller tidigare, omfattas alltså av 15 e § 3 mom. lagen om sjömanspensioner, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, om de när denna lag träder i kraft har rätt att få dagpen-

ning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning eller om de 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd i sammanlagt minst hundra dagar. Detsamma gäller arbetstagare som avses i 1 § lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa, om de är anställda i ett arbets- eller tjänsteförhållande enligt nämnda lag när denna lag träder i kraft. När detta moment tillämpas anses en arbetstagare ha rätt till dagpenning också:

1) under självrisktiden enligt 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och den 1 januari 2000,

2) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning med hänvisning till godtagbara skäl enligt 16 § 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

3) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning på grund av att han av arbetsgivaren har fått någon annan ekonomisk fördel som avses i 5 § 1 mom. 13 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa än lön eller motsvarande ersättning under uppsägningstiden, och förutsatt att avtalet om förmånen har ingåtts före den 1 augusti 1999, eller

4) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning på grund av att han har fått semesterlön eller semesterer-

sättning av arbetsgivaren i enlighet med 5 § 1 mom. 15 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Vad som föreskrivs i 6 mom. tillämpas dock inte på en arbetstagare som när denna lag träder i kraft har rätt att få arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd enligt nämnda moment på grund av att han har sagt upp sig den 1 augusti 1999 eller därefter, har blivit uppsagd från ett arbetsförhållande som varat längre än sex månader eller har permitterats från och med nämnda datum eller därefter. När en arbetstagare som har sagt upp sig, blivit uppsagd eller blivit permitterad från den 1 augusti 1999 eller därefter under 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd innan anställningen upphörde eller permitteringen började i sammanlagt minst hundra dagar, tillämpas 6 mom.

Denna lags 22 § 1 och 2 mom. tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter. Om en arbetstagare har uppnått den pensionsålder som föreskrivs i 14 § lagen om sjömanspensioner innan denna lag träder i kraft, tillämpas 22 § 1 mom. lagen om sjömanspensioner, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, på tiden före lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

7.

Lag

om ändring av 3 § lagen om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 27 mars 1998 om deltidarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare (227/1998) 3 § 1 mom. som följer:

3 §
Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998
och gäller till den 31 december 2002.

Denna lag träder i kraft den 1 januari
2000.

8.

Lag

om ändring av lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 18 juni 1998 om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa (455/1998) 3 § 3 mom., samt
ändras 1 § 1 mom. 4 punkten, 2 § och 3 § 1 mom. som följer:

1 §

Utän hinder av 6 a och 6 b § lagen om pension för arbetstagare (395/1961), 7 och 7 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), 12 a och 12 b § lagen om sjömanspensioner (72/1956) och 5 a och 5 b § lagen om statens pensioner (280/1966) samt 4 § 4—8 mom. och 4 a § i den kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga räknas återstående tid inte såsom till pension berättigande på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande som har fortgått högst tio månader, om

4) det arbets- eller tjänsteförhållande enligt 1 punkten som har fortgått högst tio månader har börjat efter den arbetslöshetstid som avses i 3 punkten; dessutom förutsätts att arbetsförhållandet har upphört tidigast efter den 30 juni 1998.

2 §

Rätten till återstående tid enligt de lagar som nämns i 1 § 1 mom. eller enligt pensionsstadgan fastställs när ett arbets- eller tjänsteförhållande som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten inleds. När pensionen räknas ut beaktas dock som återstående tid den tid som återstår från pensionsfallet till uppnådd ålder för ålderspension eller motsvarande förtjänst.

3 §

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner i fråga om vilka gäller att pensionsfallet inträffar efter att lagen har trätt i kraft.

9.

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 22 a § 10 mom. och 31 a § 4 mom., sådana de de lyder i lag 1487/1995, och

ändras 20 § 1 mom. 2 punkten c-underpunkten, det inledande stycket i 22 a § 1 mom., 22 c § 1 mom. och 2 mom. 2 punkten, 25 a § 1 och 2 mom., 26 § 2 mom., 31 a § 3 mom. samt 39 § 1 mom.,

dessalagrurum sådana de lyder, 20 § 1 mom. 2 punkten c-underpunkten 1 lag 837/1998, det inledande stycket i 22 a § 1 mom. i lag 564/1993, 22 c § 1 mom. i sistnämnda lag och i lag 1548/1993, 22 c § 2 mom. 2 punkten och 31 a § 3 mom. i lag 53/1985, 25 a § 1 och 2 mom. samt 26 § 2 mom. i lag 979/1996 samt 39 § 1 mom. i lag 214/1991, samt

fogas till 22 c §, sådan den lyder i nämnda lagar 53/1985, 564 och 1548/1993, ett nytt 3 mom., som följer:

20 §

I folkpension betalas

2) invaliditetspension:

c) i de fall som avses i 22 a § i form av individuell förtidspension till en person som har fyllt 60 men inte 65 år, eller

22 a §

Utan hinder av 22 § har en försäkrad som fyllt 60 år rätt till invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete. Ett villkor för pension är dessutom att den försäkrade antingen har upphört med förvärvsarbete eller att hans förvärvsinkomst per månad kan uppskattas understiga det belopp som tillämpas enligt 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare. Arbetet skall ha upphört eller förvärvsinkomsten ha nedgått tidigast 360 dagar före begynnelsestidpunkten för den arbetsförmåga som berättigar till individuell förtidspension eller partiell pension enligt de lagar som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare. Härvid beaktas inte de dagar då den försäkrade

22 c §

Berättigad till arbetslöshetspension enligt 20 § 1 mom. 3 punkten är en långvarigt arbetslös försäkrad, förutsatt att

1) han uppfyller de villkor beträffande tiden i arbete som gäller arbetslöshetspension och om vilka föreskrivs i de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller i någon annan motsvarande lag,

2) han företer ett av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 och 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte längre har rätt till dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och att

3) han företer ett av Arbetskraftsbyrån utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetsökande där och att han inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra att ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Arbetslöshetspension beviljas tills vidare. Arbetslöshetspension utbetalas dock inte

2) för kalendermånad under vilken pensionsstagaren är i förvärvsarbete och förtjänar minst dubbelt så mycket per månad som det belopp som tillämpas enligt 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare; ej heller

Arbetslöshetspension utbetalas från ingången av den månad som följer efter den

månad under vilken personen uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Om han har fått det intyg av Arbetskraftsbyrån som avses i 1 mom. 3 punkten senare än en månad efter utfärdandet av det intyg över arbetslöshetsdagpenning som avses i 1 mom. 2 punkten, börjar pensionen löpa från ingången av den månad som följer efter att intyget från Arbetskraftsbyrån utfärdades. Pension betalas dock inte utan särskilda skäl retroaktivt för längre tid än sex månader före ansökan.

25 a §

Börjar ålderdomspensionen senare än vid ingången av månaden efter den då personen fyller 65 år, höjs den med 0,6 procent för varje månad varmed begynnelse-tidpunkten för pensionen skjuts upp. Härvid beaktas dock inte månader för vilka personen inte har haft rätt till folkpension.

Beviljas folkpension i form av förtida ålderdomspension, minskas den med 0,4 procent för varje månad varmed utbetalningen av pensionen tidigareläggs i förhållande till ingången av den månad som följer på den då personen fyller 65 år.

26 §

Då folkpension fastställs, beaktas likväl inte bantillägg till sådan pension som betalas enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, inte rehabiliteringsförhöjning och inte heller, då den försäkrade fyllt 65 år den 1 januari 1980 eller därefter, i 5 a § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd eller motsvarande pensionsförhöjning som grundar sig på tiden efter uppnådd 65 års ålder. Sådan minskning som avses i 5 a § 2 mom. i den nämnda lagen eller minskning som motsvarar den beaktas dock såsom inkomst.

31 a §

Avbruten arbetslöshetspension börjar på ansökan utbetalas på nytt räknat från den tidpunkt från vilken den försäkrade har rätt att få pension, dock inte retroaktivt för längre tid än sex månader före ansökningen eller

för den kalendermånad som följer efter vägran som avses i 22 c § 2 mom. 3 punkten. Till ansökan skall fogas ett i 22 c § 1 mom. 3 punkten avsett intyg av Arbetskraftsbyrån. Har ansökan om förnyad utbetalning av avbruten pension likväl inte gjorts inom ett år, anses pensionen utan särskilt beslut ha upphört vid tidpunkten för avbrottet.

39 §

Pension utbetalas från ingången av månaden efter den under vilken rätten till pensionen uppkom, likväl inte utan särskild orsak för längre tid än ett år före pensionsansökan. På samma sätt förfars vid utbetalning av en del eller en förhöjning av pensionen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Utän hinder av vad som bestäms i 20 och 22 a § i denna lag om den lägsta åldersgränsen för individuell förtidspension får arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare bibehålla sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år.

Om en person innan denna lag träder i kraft inte har haft rätt till arbetslöshetspension därför att han inte uppfyller villkoret i den 22 c § 1 mom. 1 punkt som gäller vid ikraftträdandet, beviljas pensionen på ansökan räknat från ingången av den månad som följer efter ansökan men tidigast från och med denna lags ikraftträdande. Görs ansökan inom en månad efter att denna lag har trätt i kraft, beviljas arbetslöshetspension från och med ikraftträdandet.

Denna lags 25 a § 1 och 2 mom. tillämpas på pensioner som börjar löpa den 1 januari 2000 eller därefter. Om personen har fyllt 65 år innan denna lag träder i kraft, tillämpas 25 a § 1 mom. folkpensionslagen, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, på tiden före ikraftträdandet.

När 26 § 2 mom. i denna lag tillämpas betraktas också en minskning enligt det 5 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare som gäller när denna lag träder i kraft, eller en motsvarande minskning, som inkomst.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

10.

Lag**om ändring av 15 b § familjepensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i familjepensionslagen av den 17 januari 1969 (38/1969) 15 b § 2 mom., sådant det lyder i lag 1489/1995, som följer:

15 b §

Med årsinkomst avses den verkliga inkomst som en änka enligt skälig uppskattning kan förutsättas fortgående årligen åtnjuta, ökad med tio procent av det belopp varmed värdet av änkans egendom överstiger 149 250 mark. När årsinkomsten fastställs beaktas dock som inkomst en i 5 a § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd minskning eller en minskning som motsvarar denna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

När denna lag tillämpas betraktas också en minskning enligt det 5 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare som gäller när denna lag träder i kraft, eller en motsvarande minskning, som inkomst.

Det belopp som anges i lagen motsvarar det poängtal för folkpensionsindexet enligt vilket de folkpensioner som skulle betalas i mars 1981 har beräknats.

Helsingfors den 1 oktober 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

1.

Lag**om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 1 § 6 mom., 4 § 2 mom., 4 c § 1—3 mom. och 8 mom., 4 e § 1 mom., 5 a §, 7 h § 1 mom., 12 § 1 mom. 2 punkten och 21 § 1 mom. samt 22 § 1 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 1 § 6 mom. och 21 § 1 mom. i lag 861/1999, 4 § 2 mom., 5 a § och 7 h § 1 mom. i lag 1482/1995, 4 c § 1 mom. i lag 559 och 1544/1993 samt i nämnda lag 1482/1995, 4 c § 2 mom. och 4 e § 1 mom. i nämnda lag 559/1993, 4 c § 3 mom. i nämnda lag 1544/1993 och 8 mom. i lag 50/1985, 12 § 1 mom. 2 punkten i lag 221/1998 och 22 § 1 mom. i lag 707/1965, och

fogas till 1 §, sådan den lyder i lag 593/1978, i nämnda lag 559/1993, i lag 372/1995, i nämnda lag 1482/1995 och i lag 1057/1997, ett nytt 7 mom. och till 4 c §, sådant den lyder i nämnda lag 50/1985 samt 559 och 1544/1993 och 1482/1995, nya 10 och 11 mom. i stället för de 10 och 11 mom. som upphävts genom lag 559/1993, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Har en rättshandling, för att skyldigheten att anordna pensionskydd skall kunna kringgås, givits ett sådant innehåll som inte motsvarar sakens faktiska natur eller syfte, skall då denna skyldighet att anordna pensionskydd avgörs förfaras enligt sakens faktiska natur och syfte. Uppstår oklarhet därom, huruvida denna lag skall tillämpas på en viss arbetstagare, avgörs saken av pensionskyddscentralen på ansökan av vederbörande arbetsgivare, arbetstagare eller pensionsanstalt. Detsamma gäller sådana fall då det kan misstänkas vara fråga om kringgående av skyldigheten att anordna pensionskydd.

Har en rättshandling, för att skyldigheten att anordna pensionskydd skall kunna kringgås eller pensionsavgiften undvikas, givits ett sådant innehåll som inte motsvarar sakens faktiska natur eller syfte, skall då denna skyldighet att anordna pensionskydd avgörs eller pensionsavgiften fastställs förfaras enligt sakens faktiska natur och syfte. Om det uppenbara syftet med arrangemanget i företaget har varit att kringgå bestämmelserna om arbetsgivarens ansvar för invalid- eller arbetslöshetspension, har pensionsanstalten rätt att fastställa pensionsavgiften enligt situationen före arrangemanget.

Uppstår det oklarhet om, huruvida denna lag skall tillämpas på en viss arbetstagare, avgörs saken av pensionskyddscentralen på ansökan av vederbörande arbetsgivare, arbetstagare eller pensionsanstalt. Detsamma

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

gäller sådana fall då det kan misstänkas vara fråga om kringgående av skyldigheten att anordna pensionsskydd eller undvikande av pensionsavgift på det sätt som avses i första meningen i 6 mom.

4 §

Rätt till ålderspension tillkommer en arbetstagar sedan han fyllt 65 år, under förutsättning att han inte längre står i arbetsförhållande som omfattas av denna lag. Pensionen beviljas från ingången av månaden efter det rätten att erhålla pension uppkommit, likväl tidigast från ingången av den månad som närmast följer efter pensionsansökan. Om pension sökts inom tre månader från arbetsförhållandets upphörande, beviljas pensionen likväl från ingången av den månad som närmast följer efter det arbetsförhållandet upphörde. På ansökan beviljas ålderspension i förtid innan arbetstagaren fyllt 65 år, dock tidigast från ingången av månaden efter den under vilken han fyllt 60 år. Pensionen beviljas härvid minskad så som stadgas i 5 a § 2 och 3 mom. På förtida ålderspension tillämpas i övrigt vad detta moment stadgar om ålderspension.

Rätt till ålderspension tillkommer en arbetstagar sedan han har fyllt 65 år, under förutsättning att han inte längre står i arbetsförhållande som omfattas av denna lag. Pensionen beviljas från ingången av månaden efter det rätten att erhålla pension uppkommit, likväl tidigast från ingången av den månad som närmast följer efter pensionsansökan. Om pension sökts inom tre månader från arbetsförhållandets upphörande, beviljas pensionen likväl från ingången av den månad som närmast följer efter det arbetsförhållandet upphörde. På ansökan beviljas ålderspension i förtid innan arbetstagaren fyllt 65 år, dock tidigast från ingången av månaden efter den under vilken han fyllt 60 år. Pensionen beviljas härvid minskad så som bestäms i 5 a § 2 mom. På förtida ålderspension tillämpas i övrigt vad detta moment stadgar om ålderspension.

4 c §

Berättigad till arbetslöshetspension är en långvarigt arbetslös arbetstagar som har fyllt 60 år, förutsatt att

1) vid fastställandet av hans arbetslöshetspension såsom till pension berättigande tid kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst, dock inte om arbetstagaren har rätt till arbetslöshetspension enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom.

2) han under de 15 kalenderår som omedelbart föregått den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 3 mom. under sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. nämnd grundpension eller annan därmed jämförbar pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande; på grundval

4 c §

Berättigad till arbetslöshetspension är en långvarigt arbetslös arbetstagar som har fyllt 60 år, förutsatt att

1) han under de 15 kalenderår som omedelbart föregått den dag för pensionsfallet som avses i 3 mom. under sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. nämnd grundpension eller annan därmed jämförbar pension som grundar sig på ett arbets- eller tjänsteförhållande; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden som avses i lagen om pension för arbetstagar i kortvariga arbetsförhållanden beaktas intjänandetiden härvid så som anges i 4 § 6 mom. i nämnda lag,

2) han företer ett av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 eller 2 mom. la-

Gällande lydelse

av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden beaktas intjänandetiden härvid så som anges i 4 § 6 mom. i nämnda lag,

3) han företer av Arbetskraftsmyndighet utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetssökande hos Arbetskraftsbyrån och att honom inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra att ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), och att

4) han företer ett av Arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 och 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning.

Arbetslöshetspension utbetalas från ingången av den månad som följer efter den månad under vilken arbetstagaren uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Pension betalas dock inte utan grundad anledning retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter ansökan. Om inte annat stadgas i denna paragraf gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som stadgas om invalidpension och mottagare av invalidpension.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invalidpension enligt denna lag vilken skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för arbetslöshetens början varit berättigad till invalidpension. Vid fastställande av pensionen anses arbetstagaren ha blivit arbetslös den dag för vilken till honom första gången har utbetalats arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd under de 60 senast förflutna veckorna, räknat från den dag som infaller tidigast en månad före den dag då det i 1 mom. 3 punkten nämnda intyget utfärdats av Arbetskraftsmyndigheten.

Föreslagen lydelse

gen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning, och att

3) han företer ett av Arbetskraftsbyrån utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetssökande där och att han inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra att ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Arbetslöshetspension utbetalas från ingången av den månad som följer efter den månad under vilken arbetstagaren uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Om arbetstagaren har fått det intyg av Arbetskraftsbyrån som avses i 1 mom. 3 punkten senare än en månad efter det intyg över arbetslöshetsdagpenning som avses i 1 mom. 2 punkten, börjar pensionen löpa från ingången av den månad som följer efter att intyget från Arbetskraftsbyrån utfärdades. Pension betalas dock inte utan grundad anledning retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter ansökan. Om inte annat bestäms i denna paragraf gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som bestäms om invalidpension och mottagare av invalidpension.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invalidpension enligt denna lag vilken skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för pensionsfallet varit berättigad till invalidpension. Härvid läggs dock varken den pensionsdel som grundar sig på den återstående tiden enligt 6 a § 1 mom. eller det arbetspensionstillägg som enligt 7 f § skall räknas in i pensionen och barnförhöjningen enligt 7 g § (pensionsdel för återstående tid) till arbetslöshetspensionen. Pensionsfallet anses ha inträffat den dag då arbetstagaren uppfyller alla de villkor för arbetslöshetspension som avses i 1 mom.

Gällande lydelse

Uppfyller arbetstagare som erhåller invalidpension som delpension villkoren för erhållande av arbetslöshetspension, ändras pensionen på ansökan till arbetslöshetspension, vars belopp är lika stort som beloppet av den invalidpension som han skulle ha erhållit om nämnda delpension hade ändrats till full invalidpension. Beviljas arbetslöshetspension för samma tid som den för vilken delpension har betalats, anses delpensionen utgöra delprestation av arbetslöshetspensionen. I övrigt gäller i fråga om nämnda arbetslöshetspension vad som är stadgat i 2 mom.

Föreslagen lydelse

Uppfyller arbetstagare som erhåller invalidpension som delpension villkoren för erhållande av arbetslöshetspension, ändras pensionen på ansökan till arbetslöshetspension, vars belopp är lika stort som beloppet av den invalidpension som han skulle ha erhållit om nämnda delpension hade ändrats till full invalidpension. *Härvid läggs pensionsdelen för återstående tid enligt 3 mom. dock inte till arbetslöshetspensionen men pensionen fastställs till ett minst lika stort belopp som beloppet för delpensionen.* Beviljas arbetslöshetspension för samma tid som den för vilken delpension har betalats, anses delpensionen utgöra delprestation av arbetslöshetspensionen. I övrigt gäller i fråga om nämnda arbetslöshetspension vad som är stadgat i 2 mom.

När en mottagare av arbetslöshetspension uppnår den ålder som berättigar till ålderspension, ändras arbetslöshetspensionen till ålderspension. Om arbetslöshetspensionen fastställdes med tillämpning av andra meningen i 3 mom. läggs pensionsdelen för återstående tid till ålderspensionen. Pensionsdelen för återstående tid läggs till ålderspensionen också när en arbetslöshetspension som avses i föregående mening med stöd av 9 mom. har ändrats till invalidpension och invalidpensionen senare med stöd av 4 § 6 mom. ändras till ålderspension.

En arbetslöshetspension som enligt 3 mom. inte skall ökas med pensionsdelen för återstående tid betraktas dock som heffektiv pension i enlighet med 6 § 1 mom. och 6 a § när denna lag tillämpas. Ändras en sådan arbetslöshetspension med stöd av 9 mom. till invalidpension betraktas också invalidpensionen som heffektiv pension.

4 e §

Utan hinder av vad i 4 § 3 mom. och 5 b § 1 mom. stadgas om erhållande av full invalidpension har arbetstagare som fyllt 58 år rätt att få invalidpension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slit-samt arbete samt arbetsförhållandena, var-

4 e §

Utan hinder av vad i 4 § 3 mom. och 5 b § 1 mom. bestäms om erhållande av full invalidpension har arbetstagare som fyllt 60 år rätt att få invalidpension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slit-samt arbete samt arbetsförhållandena, var-

Gällande lydelse

aktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

5 a §

Börjar pensionen löpa senare än vid ingången av månaden efter den under vilken arbetstagaren fyllde 65 år, höjs den enligt 8 § samordnade pensionen med en procent för varje månad varmed begynnelse-tidpunkten för pensionen uppskjutits.

Beviljas pension enligt 4 § 2 mom. i förtid, minskas pensionen med en halv procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av den månad som följer efter den då pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den enligt 8 § samordnade pension som arbetstagaren har intjänat fram till begynnelse-tidpunkten för pensionen. Om härvid det arbetsförhållande som ligger till grund för den icke i förtid beviljade pensionen upphör före uppnådd pensionsålder, fogas den pension som intjänats genom nämnda arbetsförhållande till ålderspensionen så ändrad att den motsvarar arbetstagarens ålder vid begynnelse-tidpunkten för den pension som beviljas på grundvalen härav.

Med avvikelse från 2 mom. minskas den förtida ålderspensionen för en arbetstagare som är född före 1937, beroende på födelseår, enligt följande procenttal:

Födelseår	Minskning i procent per månad
1930	0,42
1931	0,43
1932	0,44
1933	0,46
1934	0,47
1935	0,48
1936	0,49

7 h §

Familjepensionens storlek bestäms på basis av den ålderspension eller fulla invalidpension enligt minimivillkoren i denna lag som förmånslätarens fick vid sin död. Fick förmånslätarens inte sådan pension, uträknas beloppet av pensionen som om sådan arbets-

Föreslagen lydelse

varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

5 a §

Börjar pensionen löpa senare än vid ingången av månaden efter den under vilken arbetstagaren fyllde 65 år, höjs den enligt 8 § samordnade pensionen med 0,6 procent för varje månad varmed begynnelse-tidpunkten för pensionen uppskjutits.

Beviljas pension enligt 4 § 2 mom. i förtid, minskas pensionen med 0,4 procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av den månad som följer efter den då pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den enligt 8 § samordnade pension som arbetstagaren har intjänat fram till begynnelse-tidpunkten för pensionen. Om härvid det arbetsförhållande som ligger till grund för den icke i förtid beviljade pensionen upphör före uppnådd pensionsålder, fogas den pension som intjänats genom nämnda arbetsförhållande till ålderspensionen så ändrad att den motsvarar arbetstagarens ålder vid begynnelse-tidpunkten för den pension som beviljas på grundvalen härav.

7 h §

Familjepensionens storlek bestäms på basis av den ålderspension eller fulla invalidpension enligt minimivillkoren i denna lag som förmånslätarens fick vid sin död. *Om förmånslätarens fick en arbetslöshetspension eller en sådan invalidpension som avses i*

Gällande lydelse

oförmåga hade begynt på dödsdagen som hade medfört rätt till full invalidpension om inte förmånstagaren visar något annat. När familjepensionens belopp räknas ut beaktas dock inte tillägg enligt 7 g § eller avdrag enligt 8 §.

Föreslagen lydelse

4 c § 9 mom. utan tillägg enligt 4 c § 3 mom. för pensionsdelen för återstående tid, läggs denna pensionsdel till den pension som familjepensionen grundar sig på. Fick förmånslåtare inte sådan pension, uträknas beloppet av pensionen som om sådan arbetsoförmåga hade begynt på dödsdagen som hade medfört rätt till full invalidpension, om inte förmånstagaren visar något annat. När familjepensionens belopp räknas ut beaktas dock inte tillägg enligt 7 g § eller avdrag enligt 8 §.

12 §

Pensionsanstaltarnas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen bestäms och pensionsanstaltarnas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalterna, om dessa inte har kommit överens om något annat, enligt följande:

2) för invalidpension som har beviljats med tillämpning av 6 a § och för halva beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 6 a § på ett arbetsförhållande som har pågått minst fem år, i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och en i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner angiven pensionsdel som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock inte med pensionsbelopp enligt 5 § 6 mom. i nämnda lag, vilket beräknats med tillämpning av 6 a §, och varken tillägg enligt 4 j eller 7 g § eller med stöd av 9 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspension dock förhöjningar som gjorts efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 6 a § beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som minis-

12 §

Pensionsanstaltarnas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen bestäms och pensionsanstaltarnas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalterna, om dessa inte har kommit överens om något annat, enligt följande:

2) för de fyra femtedelar av en invalid- eller arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 6 a §, i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och en i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner angiven pensionsdel som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock inte ett pensionsbelopp enligt 5 § 6 mom. i nämnda lag, vilket beräknats med tillämpning av 6 a §, och varken tillägg enligt 4 j eller 7 g § eller med stöd av 9 § förhöjningar som gjorts efter pensionens begynnande samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 6 a § beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som ministeriet har fastställt eller givit särskilt har överförts på den del av pensionen som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom.,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

teriet har fastställt eller givit särskilt har överförts på den del av pensionen som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom.

21 §

En part som är missnöjd med en pensionsanstalts eller *pensionsskyddscentralens* beslut i ett ärende som gäller pension eller skyldigheter som i denna lag stadgats för *en pensionsanstalt* eller arbetsgivare, får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos pensionsnämnden senast den 30 dagen efter den dag då parten fick del av beslutet.

21 §

En part som är missnöjd med en pensionsanstalts beslut i ett ärende som gäller pension eller skyldigheter som i denna lag bestäms för en arbetsgivare, får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos pensionsnämnden senast den 30 dagen efter den dag då parten motsvarande del av beslutet. *Detsamma gäller ett dylikt beslut av pensionsskyddscentralen och pensionsskyddscentralens beslut i ett ärende som gäller skyldigheter som i denna lag bestäms för en pensionsanstalt samt de beslut av pensionsskyddscentralen som avses i 1 § 7 mom, 1 c § 2 mom., 9 a § 1 mom., 10 a § 2 mom., 12 § 6 mom. och 14 § 3 mom.*

22 §

Den som anser, att debiteringen av avgift, som med stöd av denna lag påförts av pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen, varit stridande mot lag eller avtal, må däröver skriftligen anföra grundbesvär hos pensionsnämnden senast inom två år från ingången av året efter det år då fordran bestämdes eller påfördes. Anföras sådana besvär med anledning av utmätning, gäller dessutom vad vid utmätning av skatter och avgifter om grundbesvär är stadgat.

22 §

Den som anser, att debiteringen av en avgift, som med stöd av denna lag påförts av pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen, stridit mot lag eller avtal, får däröver skriftligen anföra grundbesvär hos pensionsnämnden senast inom två år från ingången av året efter det år då fordran bestämdes eller debiterades. *Detsamma gäller debiteringar på grundval av 1 § 6 mom.* Om sådana grundbesvär anföras med anledning av utmätning, gäller dessutom vad som bestäms om grundbesvär vid utmätning av skatter och avgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar efter att lagen har trätt i kraft.

Utän hinder av 2 mom. tillämpas lagens 4 c § 1 mom. också på arbetslöshetspensioner, när pensionsfallet har inträffat innan denna lag träder i kraft. Om arbetstagaren inte hade rätt att få arbetslöshetspension på grund av att han inte uppfyllde villkoret i

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 c § 1 mom. 1 punkten lagen om pension för arbetstagare, sådan den lyder när denna lag träder i kraft, beviljas pensionen på ansökan i enlighet med denna lag samt till övriga delar i enlighet med de bestämmelser i lagen om pension för arbetstagare, som lyder när denna lag träder i kraft, räknat från ingången av den månad som följer efter pensionsansökan, men tidigast från denna lags ikraftträdande. Görs ansökan inom en månad efter att denna lag har trätt i kraft, beviljas arbetslöshetspension från lagens ikraftträdande.

Arbetstagare som är födda 1944 eller tidigare, omfattas alltså av 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, om de när denna lag träder i kraft har rätt att få dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning eller om de 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd i sammanlagt minst hundra dagar. Detsamma gäller arbetstagare som avses i 1 § lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa, om de är anställda i ett arbets- eller tjänsteförhållande enligt nämnda lag när denna lag träder i kraft. När detta moment tillämpas anses en arbetstagare ha rätt till dagpenning också:

1) under självrisktiden enligt 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och den 1 januari 2000,

2)

under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning med hänvisning till godtagbara skäl enligt 16 § 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

3) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning på grund av att han av arbetsgivaren har fått någon annan ekonomisk fördel som avses i 5 § 1 mom. 13 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa än lön eller motsvarande ersättning under uppsägningstiden, och förutsatt att avtalet om förmånen har ingåtts före den 1 augusti 1999, eller

4) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning på grund av att han har fått semesterlön eller semesterersättning av arbetsgivaren i enlighet med 5 § 1 mom. 15 punkten lagen om utkomstskydd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

för arbetslösa.

Vad som föreskrivs i 4 mom. tillämpas dock inte på en arbetstagare som när denna lag träder i kraft har rätt att få arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd enligt nämnda moment på grund av att han har sagt upp sig den 1 augusti 1999 eller därefter, har blivit uppsagd från ett arbetsförhållande som varat längre än sex månader eller har permitterats från och med nämnda datum eller därefter. När en arbetstagare som har sagt upp sig, blivit uppsagd eller blivit permitterad från den 1 augusti 1999 eller därefter under 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd innan anställningen upphörde eller permitteringen började i sammanlagt minst hundra dagar, tillämpas 4 mom.

Utan hinder av vad som i 4 e § 1 mom. bestäms om den lägsta åldersgränsen för individuell förtidspension får arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare bibehålla sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år.

Denna lags 5 a § tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter. Om en arbetstagare har fyllt 65 år innan denna lag träder i kraft, tillämpas 5 a § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare, sådan den lyder när denna lag träder i kraft, på tiden före lagens ikraftträdande.

Vid tillämpningen av 12 § 1 mom. 2 punkten i denna lag beaktas med hänsyn till de arbetslöshetspensioner som har beviljats på grundval av andra meningens i 4 c § 3 mom. i denna lag.

Om en arbetstagare när denna lag träder i kraft omfattas av ett pensionsarrangemang som innebär att han har ett pensionsskydd som avses i 11 § lagen om pension för arbetstagare eller ett pensionsskydd som i övrigt är bättre än minimivillkoren i lagen, höjs tilläggspensionsskyddet inte på grund av att pensionsskyddet enligt minimivillkoren sjunker till följd av bestämmelserna i denna lag. Villkoren för tilläggspensionsskyddet eller stadgarna för pensionskassan respektive pensionsstiftelsen kan i tillämpliga delar ändras i överensstämmelse med denna lag.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 5 a § 3 mom., sådant det lyder i lag 667/1985, och
ändras 4 § 1 och 6 mom., 4 a § 1 mom., 5 a § 2 mom., 5 c § 1 mom., 7 § 1 mom., 9 § 1 mom. 2 punkten och 13 a §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 4 § 1 mom. och 5 a § 2 mom. i nämnda lag 667/1985, 4 § 6 mom. och 9 § 1 mom. 2 punkten i lag 222/1998, 4 a § 1 mom. och 5 c § 1 mom. i lag 560/1993, 7 § 1 mom. i lag 1172/1996 och 13 a § i lag 284/1999, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Arbetstagare har rätt till ålderspension då han fyllt 65 år, räknat från ingången av månaden efter den under vilken pensionsansökan görs, oberoende av om han längre kvarstår i arbetsförhållande. På ansökan beviljas ålderspension i förtid innan arbetstagaren fyllt 65 år, dock tidigast från ingången av månaden efter den under vilken han fyllde 60 år. Pensionen beviljas härvid minskad på det sätt som stadgas i 5 a § 2 och 3 mom. På förtida ålderspension tillämpas i övrigt vad som i detta moment stadgas om ålderspension.

4 §

Arbetstagare har rätt till ålderspension då han fyllt 65 år, räknat från ingången av månaden efter den under vilken pensionsansökan görs, oberoende av om han längre kvarstår i arbetsförhållande. På ansökan beviljas ålderspension i förtid innan arbetstagaren fyllt 65 år, dock tidigast från ingången av månaden efter den under vilken han fyllde 60 år. Pensionen beviljas härvid minskad på det sätt som bestäms i 5 a § 2 mom. På förtida ålderspension tillämpas i övrigt vad som i detta moment bestäms om ålderspension.

Arbetstagare är berättigad till arbetslöshetspension och deltidspension, om något annat inte följer av denna lag, på det sätt som stadgas i lagen om pension för arbetstagare. Den tid som enligt 4 f § 1 mom. 3 punkten och 5 § 6 mom. i nämnda lag återstår till pensionsåldern motsvarar i 7 § 1 mom. angiven lön. Den i 4 f § 1 mom. 4

Arbetstagare är berättigad till arbetslöshetspension och deltidspension, om något annat inte följer av denna lag, på det sätt som bestäms i lagen om pension för arbetstagare. Den återstående tid som avses i 4 c § 3 mom. i nämnda lag och den tid som enligt 4 f § 1 mom. 3 punkten i nämnda lag återstår till pensionsåldern motsvarar i 7 § 1

Gällande lydelse

punkten lagen om pension för arbetstagare nämnda pensionsgrundande tiden av fem år beräknas i månader på grundval av de förvärvsinkomster som under de sistförflutna 15 kalenderåren erhållits i arbetsförhållanden på vilka denna lag tillämpas, genom att beloppet av förvärvsinkomsterna under kalenderåret divideras med det markbelopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag. Härvid beaktas endast hela månader, likväl högst så många månader att de tillsammans med övriga i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare angivna pensionsgrundande tider utgör 12 månader per kalenderår. När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den i 7 § 1 mom. nämnda lön, som skulle räknas såsom berättigande till pension om arbetstagaren blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar.

4 a §

Utan hinder av vad 4 § 2 mom. och 5 b § 1 mom. stadgar om erhållande av full invalidpension har en arbetstagare som har fyllt 58 år rätt att få invalidpension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärsarbete.

Föreslagen lydelse

mom. angiven lön. Den i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare nämnda pensionsgrundande tiden av fem år beräknas i månader på grundval av de förvärvsinkomster som under de sistförflutna 15 kalenderåren erhållits i arbetsförhållanden på vilka denna lag tillämpas, genom att beloppet av förvärvsinkomsterna under kalenderåret divideras med det markbelopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag. Härvid beaktas endast hela månader, likväl högst så många månader att de tillsammans med övriga i 4 f § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare angivna pensionsgrundande tider utgör 12 månader per kalenderår. När deltidspension fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den i 7 § 1 mom. nämnda lön, som skulle räknas såsom berättigande till pension om arbetstagaren blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar.

4 a §

Utan hinder av vad som i 4 § 2 mom. och 5 b § 1 mom. bestäms om erhållande av full invalidpension har en arbetstagare som har fyllt 60 år rätt att få invalidpension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärsarbete.

5 a §

Beviljas pension enligt 4 § 1 mom. i förtid, minskas pensionen med en halv procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av den månad som följer efter den då pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den enligt 8 § lagen om pension för arbetstagare samordnade pension som arbetstagaren har intjänat fram till begynnelse-tidpunkten för pensionen. På ansökan ökas arbetstagarens ålderspension med den pension som grundar sig på löner som uppburits under tiden för förtida ålderspen-

Beviljas pension enligt 4 § 1 mom. i förtid, minskas pensionen med 0,4 procent för varje månad för vilken pensionen utbetalas före ingången av den månad som följer efter den då pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den enligt 8 § lagen om pension för arbetstagare samordnade pension som arbetstagaren har intjänat fram till begynnelse-tidpunkten för pensionen. På ansökan ökas arbetstagarens ålderspension med den pension som grundar sig på löner som uppburits under tiden för förtida ålderspension.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sion.

Med avvikelse från vad som stadgas i 2 mom. minskas den förtida ålderspensionen för arbetstagare som är född före år 1937, beroende på födelseår, enligt följande procenttal:

(3 mom. upphävs)

Födelseår	Minskning i procent per månad
1922 eller tidigare	0,33
1923	0,34
1924	0,36
1925	0,37
1926	0,38
1927	0,39
1928	0,40
1929	0,41
1930	0,42
1931	0,43
1932	0,44
1933	0,46
1934	0,47
1935	0,48
1936	0,49

5 c §

När ålders- och invalidpensionens storlek fastställs beaktas inte lönen för den tid för vilken arbetstagaren har rätt att uppbära sådan grundpension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, vars storlek har fastställts med beaktande av den tid som återstår till pensionsåldern eller av motsvarande arbetsför tjänst (*heleffektiv pension*). När invalidpensionens storlek fastställs beaktas inte heller lön som arbetstagaren har uppburit i sådant arbetsförhållande vid vars början han redan hade den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmågan. Det sistnämnda gäller dock inte lön som uppburits i ett arbetsförhållande som har börjat minst ett år före arbetsoförmågans inträde.

5 c §

När ålders- och invalidpensionens storlek fastställs beaktas inte lönen för den tid för vilken arbetstagaren har rätt att uppbära sådan grundpension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, vars storlek har fastställts med beaktande av den tid som återstår till pensionsåldern eller av motsvarande arbetsför tjänst (*heleffektiv pension*). Som *heleffektiv pension betraktas också arbetslöshetspension som enligt 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare inte skall ökas med den i lagrummet avsedda pensionsdelen för återstående tid, likaså invalidpension som med stöd av 4 c § 9 mom. lagen om pension för arbetstagare får beviljas som förlängning på arbetslöshetspension*. När invalidpensionens storlek fastställs beaktas inte heller lön som arbetstagaren har uppburit i sådant arbetsförhållande vid vars början han redan hade den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

den huvudsakliga orsaken till arbetsförmågan. Det sistnämnda gäller dock inte lön som uppburits i ett arbetsförhållande som har börjat minst ett år före arbetsförmågans inträde.

7 §

Om arbetstagaren omedelbart före uppkomsten av den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsförmåga under 540 dagar i arbete som avses i denna lag har förtjänat minst 800 mark, beaktas såsom pensionslön även den lön som han skulle ha förtjänat från arbetsförmågans början till dess han uppnått pensionsåldern (*lön för återstående tid*). Har arbetstagaren på grund av samma pensionsfall enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969) rätt till heffektiv invalidpension, skall såsom ovan nämnda gränobelopp anses 200 mk. Vid fastställandet av arbetslöshetspensionens belopp räknas ovan nämnda 540 dagar från den i 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare avsedda dagen för arbetslöshetens begynnande. För att lön för återstående tid skall inräknas i pensionslönen förutsätts det dessutom att arbetstagaren under det år då arbetsförmågan börjat och de tio kalenderår som omedelbart föregått nämnda år under en tid om minst 12 månader har haft förvärvsarbete som skall försäkras i Finland och som berättigar till sådan grundpension som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare. Vid beräkandet av ovan nämnda tid om 12 månader skall tillämpas 6 a § 1 mom. 3 och 4 meningens lagen om pension för arbetstagare.

7 §

Om arbetstagaren omedelbart före uppkomsten av den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsförmåga under 540 dagar i arbete som avses i denna lag har förtjänat minst 800 mark, beaktas såsom pensionslön även den lön som han skulle ha förtjänat från arbetsförmågans början till dess han uppnått pensionsåldern (*lön för återstående tid*). Har arbetstagaren på grund av samma pensionsfall enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969) rätt till heffektiv invalidpension, skall såsom ovan nämnda gränobelopp anses 200 mark. Vid fastställandet av arbetslöshetspensionens *pensionsdel för återstående tid* räknas ovan nämnda 540 dagar från den i 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare avsedda *dagen för pensionsfallet*. För att lön för återstående tid skall inräknas i pensionslönen förutsätts det dessutom att arbetstagaren under det år då arbetsförmågan börjat och de tio kalenderår som omedelbart föregått nämnda år under en tid om minst 12 månader har haft förvärvsarbete som skall försäkras i Finland och som berättigar till sådan grundpension som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare. Vid beräkandet av ovan nämnda tid om 12 månader skall tillämpas 6 a § 1 mom. 3 och 4 meningens lagen om pension för arbetstagare.

9 §

Om de pensionsanstalter som avses i 2 § inte har kommit överens om något annat, ansvarar de för pensionsskyddet enligt denna lag på följande sätt:

2) för invalidpension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom och för 30/100 av en arbetslöshetspension som beviljats med

9 §

Om de pensionsanstalter som avses i 2 § inte har kommit överens om något annat, ansvarar de för pensionsskyddet enligt denna lag på följande sätt:

2) för de fyra femtedelar av en invalid- eller arbetslöshetspension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom., i dessa pensio-

Gällande lydelse

tillämpning av 7 § 1 mom., i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare, och en pensionsdel som avses i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner och som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock inte att pensionsbelopp motsvarande 5 § 6 mom. lagen om pension för arbetstagare, vilket beräknats med tillämpning av 7 § 1 mom. i denna lag, och varken förhöjning enligt 4 j eller 7 g § lagen om pension för arbetstagare eller förhöjningar som gjorts med stöd av 9 § i nämnda lag efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § lagen om pension för arbetstagare, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 7 § 1 mom. beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde då han ådrog sig sjukdom, lyte eller skada som avses i 7 § 1 mom. eller då han blev arbetslös eller, om han då inte längre stod i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag, den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets han senast hört; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen eller rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som har givits av ministeriet särskilt har överförts på den pensionsdel som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare,

Föreslagen lydelse

ner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och en pensionsdel som avses i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock inte ett pensionsbelopp motsvarande 5 § 6 mom. lagen om pension för arbetstagare, vilket beräknats med tillämpning av 7 § 1 mom. i denna lag, och varken förhöjning enligt 4 j eller 7 g § lagen om pension för arbetstagare eller förhöjningar som gjorts med stöd av 9 § i nämnda lag efter pensionens begynnande samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 7 § 1 mom. beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde då han ådrog sig sjukdom, lyte eller skada som avses i 7 § 1 mom., eller då han blev arbetslös eller, om han då inte längre stod i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag, den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets han senast hörde; dessutom svarar pensionsanstalten för det belopp av pensionen och rehabiliteringspenningen som enligt de grunder som har givits av ministeriet särskilt har överförts på den pensionsdel som pensionsanstalten svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare,

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 och 7 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c § och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar efter att lagen har trätt i kraft.

Utan hinder av vad som i 4 a § 1 mom. bestäms om den lägsta åldersgränsen för individuell förtidspension får arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare bibehålla sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år.

Denna lags 5 a § 2 mom. tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter.

De markbelopp som bestäms i den lags 7 § 1 mom. motsvarar det indextal som fastställts för 1962.

Vid tillämpningen av 9 § 1 mom. 2 punkten i denna lag beaktas de arbetslöshetspensioner som har beviljats på grundval av andra meningens i 4 c § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare.

3.

Lag**om ändring av 4 § lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 juli 1985 om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985) 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1484/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Pensionens belopp bestäms med iakttagande i tillämpliga delar av stadgandena i 5 § 1 mom., 2 mom. 1 och 3 punkten samt 4—6 mom., 5 c, 7, 7 a och 7 b §§ lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62).

4 §

Pensionens belopp bestäms med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 4 § 6 mom., 5 § 1 mom., 2 mom. 1 och 3 punkten samt 4—6 mom., 5 c, 7, 7 a och 7 b § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

4.

Lag**om ändring av 6 a § lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 6 a § 2 mom., sådant det lyder i lag 1486/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

När en förtida ålderspension fastställs, tillämpas 5 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare så att i stället för födelseåret 1937 används födelseåret 1945 och att den minskning som beror av födelseåret sker enligt följande procenttal:

När en förtida ålderspension fastställs, tillämpas 5 a § lagen om pension för arbetstagare. För lantbruksföretagare födda 1935 minskas dock den förtida ålderspensionen med 0,39 procent per månad.

Födelseår

*Minskning i
procent per månad*

1930 eller tidigare	0,33
1931	0,34
1932	0,36
1933	0,37
1934	0,38
1935	0,39
1936	0,40
1937	0,41
1938	0,42
1939	0,43
1940	0,44
1941	0,46
1942	0,47
1943	0,48
1944	0,49

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter.

5.

Lag**om ändring av 5 a § lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 5 a § 2 mom., sådant det lyder i lag 1485/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

När en förtida ålderspension fastställs, tillämpas 5 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare så, att i stället för födelseåret 1937 används födelseåret 1945 och att den minskning som beror av födelseåret sker enligt följande procenttal:

När en förtida ålderspension fastställs, tillämpas 5 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare. För företagare födda 1935 minskas dock den förtida ålderspensionen med 0,39 procent per månad.

<i>Födelseår</i>	<i>Minskning i procent per månad</i>
------------------	--

1930 eller tidigare	0,33
1931	0,34
1932	0,36
1933	0,37
1934	0,38
1935	0,39
1936	0,40
1937	0,41
1938	0,42
1939	0,43
1940	0,44
1941	0,46
1942	0,47
1943	0,48
1944	0,49

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter.

6.

Lag**om ändring av lagen om sjömanspensioner**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) 3 a § 2 mom. 2 punkten, 15 § 5 mom., 15 e § 1—3 och 8 mom., 16 f § 1 mom. och 22 § 1 och 2 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 3 a § 2 mom. 2 punkten i lag 223/1998, 15 § 5 mom., 15 e § 8 mom. och 16 f § 1 mom. i lag 1745/1995, 15 e § 1 mom. i lag 1595/1993 och i nämnda lag 1745/1995, 15 e § 2 och 3 mom. i nämnda lag 1595/1993 samt 22 § 1 mom. i lag 1346/1990 och 2 mom. i lag 1038/1986, och

fogas till 15 e §, sådan den lyder i lag 52/1985 samt i nämnda lagar 1346/1990, 1595/1993 och 1745/1995, nya 10 och 11 mom. i stället för de 10 och 11 mom. som upphävts genom lag 1595/1993, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare och för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionskassan på följande sätt:

2) för invaliditetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a § och för 30/100 av beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a §, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), dock inte ett pensionsbelopp enligt 16 § 4 mom. eller 22 a § 6 mom. i denna lag, vilket beräknats med tillämpning av 12 a §, och varken tillägg enligt 25 a eller 15 d § eller med stöd av 18 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen dock efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 15 e §, företagna förhöjningar, samt den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar det minimipensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare som på ovan nämnt sätt bestäms utgående från en med tillämpning av 12 a § beviljad invaliditetspension svarar pensionskassan ensam; dessutom ansvarar

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare och för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionskassan på följande sätt:

2) för de fyra femtedelar av en invaliditets- eller arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a §, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), dock inte ett pensionsbelopp enligt 16 § 4 mom. eller 22 a § 6 mom. i denna lag, vilket beräknats med tillämpning av 12 a §, och varken tillägg enligt 25 a eller 15 d § eller med stöd av 18 § efter pensionens begynnande, företagna höjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som motsvarar det minimipensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare som på ovan nämnt sätt bestäms utgående från en med tillämpning av 12 a § beviljad invaliditetspension, svarar pensionskassan ensam; dessutom ansvarar pensionskassan för det belopp av pension eller rehabiliteringspenning som enligt de grunder som vederbörande ministerium har givit särskilt har överförs på den del som

Gällande lydelse

pensionskassan för det belopp av pension eller rehabiliteringspenning som enligt de grunder som vederbörande ministerium har givit särskilt har överförts på den del som pensionskassan svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare, samt

Föreslagen lydelse

pensionskassan svarar för enligt 12 a § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare, samt

15 §

Utän hinder av vad 1—4 mom. stadgar om erhållande av full invaliditetspension har en arbetstagare som fyllt 58 år rätt att få invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

Utän hinder av vad som i 1—4 mom. bestäms om erhållande av full invaliditetspension har en arbetstagare som har fyllt 60 år rätt att få invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

15 e §

Berättigad till arbetslöshetspension är en långvarigt arbetslös arbetstagare som har fyllt 60 år, förutsatt att

1) vid fastställandet av hans arbetslöshetspension såsom till pension berättigande tid kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst, dock inte om arbetstagaren har rätt till arbetslöshetspension enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare,

2) han under de 15 kalenderår som omedelbart föregått den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 3 mom. under sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnt grundpension eller annan därmed jämförbar pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden beaktas intjänandetiden härvid så som anges i 4 § 6 mom. i nämnda lag,

15 e §

Berättigad till arbetslöshetspension är en långvarigt arbetslös arbetstagare som har fyllt 60 år, förutsatt att

1) han under de 15 kalenderår som omedelbart föregått den dag för pensionsfallet som avses i 3 mom. under sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnt grundpension eller annan därmed jämförbar pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden beaktas intjänandetiden härvid så som anges i 4 § 6 mom. i nämnda lag,

2) han företer ett av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 eller 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning, och att

3) han företer ett av Arbetskraftsbyrån utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetsökande där och att han inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra ta emot

Gällande lydelse

3) han företer av Arbetskraftsmyndighet utfärdad intyg över att han är arbetslös arbetsökande hos Arbetskraftsbyrån och att honom inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetspenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), och att

4) han företer ett av Arbetslöshetskassa utfärdad intyg över att han enligt 26 § 1 och 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invaliditetspension enligt denna lag vilken skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för arbetslöshetens början varit berättigad till invalidpension. Vid fastställande av pensionen anses arbetstagaren ha blivit arbetslös den dag för vilken till honom första gången har utbetalts arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd under de 60 senast förflutna veckorna räknat från den dag som infaller tidigast en månad före den dag då det i 1 mom. 3 punkten nämnda intyget utfärdats av Arbetskraftsmyndigheten.

Uppfyller en arbetstagare som erhåller invaliditetspension i form av delpension villkoren för erhållande av arbetslöshetspension, ändras pensionen på ansökan till arbetslöshetspension vars belopp är lika stort som beloppet av den invaliditetspension som han skulle ha erhållit, om nämnda delpension hade ändrats till full invaliditetspension. Beviljas arbetslöshetspension för samma tid som den för vilken delpension har betalats, anses delpensionen utgöra delprestation av arbetslöshetspensionen. I övrigt gäller i fråga om nämnda arbetslöshetspension 2 mom.

Föreslagen lydelse

utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Arbetslöshetspension betalas från ingången av den månad som följer efter den månad under vilken arbetstagaren uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Om arbetstagaren har fått det intyg av Arbetskraftsbyrån som avses i 1 mom. 3 punkten senare än en månad efter det intyg över arbetslöshetsdagpenning som avses i 1 mom. 2 punkten, börjar pensionen löpa från ingången av den månad som följer efter att intyget från Arbetskraftsbyrån utfärdades. Pension betalas dock inte utan grundad anledning retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter ansökan. Om inte annat bestäms i denna paragraf gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som bestäms om invaliditetspension och mottagare av invaliditetspension.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invaliditetspension enligt denna lag vilken skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för pensionsfallet varit berättigad till invaliditetspension. Varken den pensionsdel som grundar sig på den återstående tiden enligt 12 a § 1 mom. eller det arbetspensionstillägg som enligt 16 e § skall räknas in i pensionen och den barnförhöjning som avses i 15 d § (pensionsdel för återstående tid) läggs till arbetslöshetspensionen. Pensionsfallet anses ha inträffat den dag då arbetstagaren uppfyller alla de villkor för arbetslöshetspension som avses i 1 mom.

Uppfyller arbetstagare som erhåller invaliditetspension som av delpension villkoren för erhållande av arbetslöshetspension, ändras pensionen på ansökan till arbetslöshetspension, vars belopp är lika stort som beloppet av den invaliditetspension som han skulle ha erhållit, om nämnda delpension hade ändrats till full invaliditetspension. Härvid läggs pensionsdelen för återstående tid enligt 3 mom. dock inte till arbetslöshetspensionen men pensionen fastställs till ett minst lika stort belopp som beloppet för delpensionen. Beviljas arbetslöshetspension för samma tid som den för vil-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ken delpension har betalats, anses delpensionen utgöra delprestation av arbetslöshetspensionen. I övrigt gäller i fråga om nämnda arbetslöshetspension vad som bestäms i 2 mom.

När en mottagare av arbetslöshetspension uppnår den ålder som berättigar till ålderdomspension, ändras arbetslöshetspensionen till ålderdomspension. Om arbetslöshetspensionen fastställdes med tillämpning av andra meningen i 3 mom. läggs pensionsdelen för återstående tid till ålderdomspensionen. Pensionsdelen för återstående tid läggs till ålderdomspensionen också när en arbetslöshetspension som avses i föregående mening med stöd av 9 mom. har ändrats till invaliditetspension och invaliditetspensionen senare ändras till ålderdomspension.

En arbetslöshetspension som enligt 3 mom. inte skall ökas med pensionsdelen för återstående tid betraktas dock som heffektiv pension i enlighet med 12 § 1 mom. och 12 a §, när denna lag tillämpas. När en sådan arbetslöshetspension med stöd av 9 mom. ändras till invaliditetspension betraktas också invaliditetspensionen som heffektiv pension.

16 f §

Familjepensionens storlek bestäms på basis av den ålderdomspension eller fulla invaliditetspension enligt denna lag som förmånslåtare fick vid sin död. Fick förmånslåtare inte sådan pension, uträknas beloppet av pensionen som om sådan arbetsoförmåga hade begynt på dödsdagen som hade medfört rätt till full invaliditetspension, om inte förmånstagaren visar något annat. När familjepensionens belopp räknas ut beaktas dock inte tillägg enligt 15 d § eller avdrag enligt 27 §.

16 f §

Familjepensionens storlek bestäms på basis av den ålderdomspension eller fulla invaliditetspension enligt denna lag som förmånslåtare fick vid sin död. Om förmånslåtare fick en arbetslöshetspension eller en sådan invaliditetspension som avses i 15 e § 9 mom. utan tillägg enligt 15 e § 3 mom. för pensionsdelen för återstående tid, läggs denna pensionsdel till den pension för förmånslåtare som familjepensionen grundar sig på. Fick förmånslåtare inte sådan pension, uträknas beloppet av pensionen som om sådan arbetsoförmåga hade begynt på dödsdagen som hade medfört rätt till full invaliditetspension, om inte förmånstagaren visar något annat. När familjepensionens belopp räknas ut beaktas dock inte tillägg enligt 15 d § eller avdrag enligt 27 §.

22 §

Om pensionen börjar senare än vid in-

22 §

Om pensionen börjar senare än vid in-

Gällande lydelse

gången av månaden efter det den i 14 § stadgade pensionsåldern uppnåddes, höjs den enligt 27 § samordnade pensionen med en procent för varje månad som pensionens början uppskjuts.

Om pensionen beviljas i förtid i enlighet med 14 § 3 mom., minskas den med en halv procent för varje månad för vilken pension utbetalas före ingången av kalendermånaden efter den då den i 14 § nämnda pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den i enlighet med 27 § samordnade pension som den försäkrade har tjänat in vid den tidpunkt då pensionen börjar. Om det arbetsförhållande som ligger till grund för en icke i förtid beviljad pension härvid upphör före uppnådd pensionsålder, läggs pension som har intjänats i detta arbetsförhållande till ålderdomspensionen så ändrad att den motsvarar den försäkrades ålder vid begynnelse-tidpunkten för den pension som beviljas på grundvalen härav.

Föreslagen lydelse

gången av månaden efter det den i 14 § stadgade pensionsåldern uppnåddes, höjs den enligt 27 § samordnade pensionen med 0,6 procent för varje månad som pensionens början uppskjutits.

Om pensionen beviljas i förtid i enlighet med 14 § 3 mom., minskas den med 0,4 procent för varje månad för vilken pension utbetalas före ingången av kalendermånaden efter den då den i 14 § nämnda pensionsåldern uppnås. Minskningen beräknas på den i enlighet med 27 § samordnade pension som den försäkrade har tjänat in vid den tidpunkt då pensionen börjar. Om det arbetsförhållande som ligger till grund för en icke i förtid beviljad pension härvid upphör före uppnådd pensionsålder, läggs den pension som intjänats i detta arbetsförhållande till ålderdomspensionen så ändrad att den motsvarar den försäkrades ålder vid begynnelse-tidpunkten för den pension som beviljas på grundvalen härav.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Denna lag tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar efter att lagen har trätt i kraft.

Vid tillämpningen av 3 a § 1 mom. 2 punkten i denna lag beaktas de arbetslöshetspensioner som har beviljats på grundval av andra meningens i 15 e § 3 mom. i denna lag.

Utan hinder av vad som i 15 § 5 mom. bestäms om den lägsta åldersgränsen för individuell förtidspension får arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare bibehålla sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år.

Utan hinder av 2 mom. tillämpas lagens 15 e § 1 mom. också på arbetslöshetspensioner, när pensionsfallet har inträffat innan denna lag träder i kraft. Om arbetstagaren inte hade rätt att få arbetslöshetspension på grund av att han inte uppfyllde villkoret i 15 e § 1 mom. 1 punkten lagen om sjömanspensioner, sådan den lyder när denna lag träder i kraft, beviljas pensionen på ansökan i enlighet med denna lag samt till övriga delar i enlighet med de bestämmelser i lagen om sjömanspensioner, som gäller när denna lag träder i kraft, räknat från ingången

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

av den månad som följer efter ansökan, men tidigast från denna lags ikraftträdande. Görs ansökan inom en månad efter att denna lag har trätt i kraft, beviljas arbetslöshetspension från lagens ikraftträdande.

Arbetstagare som är födda 1944 eller tidigare, omfattas allttjämt av 15 e § 3 mom. lagen om sjömanspensioner, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, om de när denna lag träder i kraft har rätt att få dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning eller om de 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd i sammanlagt minst hundra dagar. Detsamma gäller arbetstagare som avses i 1 § lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa, om de är anställda i ett arbets- eller tjänsteförhållande enligt nämnda lag när denna lag träder i kraft. När detta moment tillämpas anses en arbetstagare ha rätt till dagpenning också:

1) under självrisktiden enligt 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och den 1 januari 2000,

2) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning med hänvisning till godtagbara skäl enligt 16 § 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

3) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning på grund av att han av arbetsgivaren har fått någon annan ekonomisk fördel som avses i 5 § 1 mom. 13 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa än lön eller motsvarande ersättning under uppsägningstiden, och förutsatt att avtalet om förmånen har ingåtts före den 1 augusti 1999, eller

4) under den tid arbetstagaren inte har rätt att få arbetslöshetsdagpenning på grund av att han har fått semesterlön eller semesterersättning av arbetsgivaren i enlighet med 5 § 1 mom. 15 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Vad som föreskrivs i 6 mom. tillämpas dock inte på en arbetstagare som när denna lag träder i kraft har rätt att få arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd enligt nämnda moment på grund av att han har sagt upp sig den 1 augusti 1999 eller därefter, har blivit uppsagd från ett arbetsförhållande som varat längre än sex månader eller

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

har permitterats från och med nämnda datum eller därefter. När en arbetstagare som har sagt upp sig, blivit uppsagd eller blivit permitterad från den 1 augusti 1999 eller därefter under 1999 har fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd innan anställningen upphörde eller permitteringen började i sammanlagt minst hundra dagar, tillämpas 6 mom.

Denna lags 22 § 1 och 2 mom. tillämpas på pensioner som börjar löpa när denna lag träder i kraft eller därefter. Om en arbetstagare har uppnått den pensionsålder som föreskrivs i 14 § lagen om sjömanspensioner innan denna lag träder i kraft, tillämpas 22 § 1 mom. lagen om sjömanspensioner, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, på tiden före lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft..

7.

Lag

om ändring av 3 § lagen om deltidsarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 27 mars 1998 om deltidsarbets- och deltidspensionsarrangemang för äldre arbetstagare (227/1998) 3 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §
Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998
och den gäller till den 31 december 2000.

3 §
Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998
och gäller till den 31 december 2002.

Denna lag träder i kraft den 1 januari
2000.

8.

Lag**om ändring av lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 18 juni 1998 om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa (455/1998) 3 § 3 mom., samt

ändras 1 § 1 mom. 4 punkten, 2 § och 3 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Utan hinder av 6 a och 6 b § lagen om pension för arbetstagare (395/1961), 7 och 7 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), 12 a och 12 b § lagen om sjömanspensioner (72/1956) och 5 a och 5 b § lagen om statens pensioner (280/1966) samt 4 § 4—8 mom. och 4 a § i den kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga räknas återstående tid inte såsom till pension berättigande på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande som har fortgått högst tio månader, om

4) det arbets- eller tjänsteförhållande enligt 1 punkten som har fortgått högst tio månader har börjat efter den arbetslöshetstid som avses i 3 punkten; dessutom förutsätts att arbetsförhållandet upphör tidigast efter den 30 juni 1998 eller börjar senast den 31 december 2000.

2 §

Ett arbets- eller tjänsteförhållande enligt 1 §, som har fortgått högst tio månader, beaktas inte då de 360 eller 540 dagar som avses i de lagar och de punkter i pensionsstadgan som nämns i 1 § beräknas.

Föreslagen lydelse

1 §

Utan hinder av 6 a och 6 b § lagen om pension för arbetstagare (395/1961), 7 och 7 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962), 12 a och 12 b § lagen om sjömanspensioner (72/1956) och 5 a och 5 b § lagen om statens pensioner (280/1966) samt 4 § 4—8 mom. och 4 a § i den kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga räknas återstående tid inte såsom till pension berättigande på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande som har fortgått högst tio månader, om

4) det arbets- eller tjänsteförhållande enligt 1 punkten som har fortgått högst tio månader har börjat efter den arbetslöshetstid som avses i 3 punkten; dessutom förutsätts att arbetsförhållandet har *upphört* tidigast efter *den 30 juni 1998*.

2 §

Rätten till återstående tid enligt de lagar som nämns i 1 § 1 mom. eller enligt pensionsstadgan fastställs när ett arbets- eller tjänsteförhållande som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten inleds. När pensionen räknas ut beaktas dock som återstående tid den tid som återstår från pensionsfallet till uppnådd ålder för ålderspension eller motsvarande förtjänst.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998
och gäller till den 31 december 2000.

*Denna lag skall dock efter sin giltighetstid
fortfarande tillämpas på sådana arbets- och
thänsteförhållanden enligt 1 § som har fort-
gått högst tio månader och börjat under la-
gens giltighetstid.*

3 §

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

(3 mom. upphävs)

*Denna lag träder i kraft den 1 januari
2000.*

*Denna lag tillämpas på pensioner i fråga
om vilka pensionsfallet inträffar sedan denna
lag har trätt i kraft.*

9.

Lag**om ändring av folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 22 a § 10 mom. och 31 a § 4 mom., sådana de lyder i lag 1487/1995, och

ändras 20 § 1 mom. 2 punkten c-underpunkten, det inledande stycket i 22 a § 1 mom., 22 c § 1 mom. och 2 mom. 2 punkten, 25 a § 1 och 2 mom., 26 § 2 mom., 31 a § 3 mom. samt 39 § 1 mom.,

desså lagrum sådana de lyder, 20 § 1 mom. 2 punkten c-underpunkten 1 lag 837/1998, det inledande stycket i 22 a § 1 mom. i lag 564/1993, 22 c § 1 mom. i sistnämnda lag och i lag 1548/1993, 22 c § 2 mom. 2 punkten och 31 a § 3 mom. i lag 53/1985, 25 a § 1 och 2 mom. samt 26 § 2 mom. i lag 979/1996 samt 39 § 1 mom. i lag 214/1991, samt

fogas till 22 c §, sådan den lyder i nämnda lagar 53/1985, 564 och 1548/1993, ett nytt 3 mom., som följer:

20 §

I folkpension betalas

2) invaliditetspension:

c) i de fall som avses i 22 a § i form av

20 §

I folkpension betalas

2) invaliditetspension:

c) i de fall som avses i 22 a § i form av

Gällande lydelse

individuell förtidspension till en person som har fyllt 58 men inte 65 år, eller

22 a §

Utan hinder av 22 § har en försäkrad som fyllt 58 år rätt till invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete. Ett villkor för pension är dessutom att den försäkrade antingen har upphört med förvärvsarbete eller att hans förvärvsinkomst kan uppskattas understiga 689,58 mark per månad. Arbetet skall ha upphört eller förvärvsinkomsten ha nedgått tidigast 360 dagar före begynnelsestidpunkten för den arbetsförmåga som berättigar till individuell förtidspension eller partiell pension enligt de lagar som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare. Härvid beaktas inte de dagar då den försäkrade

De belopp som avses i 1 mom. justeras per kalenderår på grund av de förändringar som inträffat i den allmänna löne- och prisnivån i landet enligt det indextal som avses i 9 § 2 mom. första meningen lagen om pension för arbetstagare.

22 c §

Berättigad till arbetslöshetspension enligt 20 § 1 mom. 3 punkten är en långvarigt arbetslös försäkrad, förutsatt att

1) han har rätt till sådan arbetslöshetspension enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare till vilken ansluter sig återstående tid eller motsvarande arbetsförtjänst som avses i de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som nämns i paragrafen,

2) han uppfyller de villkor beträffande tiden i arbete som gäller arbetslöshetspension

Föreslagen lydelse

individuell förtidspension till en person som har fyllt 60 men inte 65 år, eller

22 a §

Utan hinder av 22 § har en försäkrad som fyllt 60 år rätt till invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete. Ett villkor för pension är dessutom att den försäkrade antingen har upphört med förvärvsarbete eller att hans förvärvsinkomst per månad kan uppskattas understiga det belopp som tillämpas enligt 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare. Arbetet skall ha upphört eller förvärvsinkomsten ha nedgått tidigast 360 dagar före begynnelsestidpunkten för den arbetsförmåga som berättigar till individuell förtidspension eller partiell pension enligt de lagar som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare. Härvid beaktas inte de dagar då den försäkrade

(10 mom. upphävs)

22 c §

Berättigad till arbetslöshetspension enligt 20 § 1 mom. 3 punkten är en långvarigt arbetslös försäkrad, förutsatt att

1) han uppfyller de villkor beträffande tiden i arbete som gäller arbetslöshetspension och om vilka föreskrivs i de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension eller i någon annan motsvarande lag,

2) han företer ett av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 och 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte längre

Gällande lydelse

och om vilka föreskrivs i de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare,

3) han företer ett av Arbetskraftsmyndighet utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetssökande hos Arbetskraftsbyrån och att honom inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra att ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och

4) han företer ett av Arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utfärdat intyg över att han enligt 26 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte längre har rätt till dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Arbetslöshetspension beviljas tills vidare. Arbetslöshetspension utbetalas dock inte

2) för kalendermånad under vilken pensionstagaren är i förvärsarbete och förtjänar minst 1 275,22 mark per månad; ej heller

Föreslagen lydelse

har rätt till dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och att

3) han företer ett av Arbetskraftsbyrån utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetssökande där och att han inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra att ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Arbetslöshetspension beviljas tills vidare. Arbetslöshetspension utbetalas dock inte

2) för kalendermånad under vilken pensionstagaren är i förvärsarbete och förtjänar *minst dubbelt så mycket per månad som det belopp som tillämpas enligt 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare; ej heller*

Arbetslöshetspension utbetalas från ingången av den månad som följer efter den månad under vilken personen uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Om han har fått det intyg av Arbetskraftsbyrån som avses i 1 mom. 3 punkten senare än en månad efter utfärdandet av det intyg över arbetslöshetsdagpenning som avses i 1 mom. 2 punkten, börjar pensionen löpa från ingången av den månad som följer efter att intyget från Arbetskraftsbyrån utfärdades. Pension betalas dock inte utan särskilda skäl retroaktivt för längre tid än sex månader före ansökan.

25 a §

Börjar ålderdomspensionen senare än vid ingången av månaden efter den då personen fyller 65 år, höjs den med en procent för varje månad varmed begynnelsepunkten för pensionen skjuts upp. Härvid beaktas dock inte månader för vilka personen inte har haft rätt till folkpension.

Beviljas folkpension i form av förtida ål-

25 a §

Börjar ålderdomspensionen senare än vid ingången av månaden efter den då personen fyller 65 år, höjs den med 0,6 procent för varje månad varmed begynnelsepunkten för pensionen skjuts upp. Härvid beaktas dock inte månader för vilka personen inte har haft rätt till folkpension.

Beviljas folkpension i form av förtida ål-

Gällande lydelse

derdomspension, minskas den med en halv procent för varje månad varmed utbetalningen av pensionen tidigareläggs i förhållande till ingången av den månad som följer på den då personen fyller 65 år.

Paragrafen tillämpas inte på vårdbidrag för pensionstagare enligt 30 a §.

Föreslagen lydelse

derdomspension, minskas den med 0,4 procent för varje månad varmed utbetalningen av pensionen tidigareläggs i förhållande till ingången av den månad som följer på den då personen fyller 65 år.

26 §

Då folkpension fastställs, beaktas likväl inte barntillägg till sådan pension som betalas enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt lagen om förtidspension för frontveteraner (13/82), inte rehabiliteringsförhöjning och inte heller, då den försäkrade fyllt 65 år den 1 januari 1980 eller därefter, i 5 a § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd eller motsvarande pensionsförhöjning som grundar sig på tiden efter uppnådd 65 års ålder. Sådan minskning som avses 5 a § 2 och 3 mom. i den sistnämnda lagen eller minskning som motsvarar den beaktas dock såsom inkomst.

Då folkpension fastställs, beaktas likväl inte barntillägg till sådan pension som betalas enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, inte rehabiliteringsförhöjning och inte heller, då den försäkrade fyllt 65 år den 1 januari 1980 eller därefter, i 5 a § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd eller motsvarande pensionsförhöjning som grundar sig på tiden efter uppnådd 65 års ålder. Sådan minskning som avses i 5 a § 2 mom. i den nämnda lagen eller minskning som motsvarar den beaktas dock såsom inkomst.

31 a §

Avbruten arbetslöshetspension börjar på ansökan utbetalas på nytt räknat från den tidpunkt från vilken den försäkrade har rätt att få pension, dock inte retroaktivt för längre tid än sex månader före ansökningen eller för den kalendermånad som följer efter vägran som avses i 22 c § 2 mom. 3 punkten. Till ansökan skall fogas i 22 c § 1 mom. nämnt intyg av Arbetskraftsmyndighet. Har ansökan om förnyad utbetalning av avbruten pension likväl inte gjorts inom ett år, anses pensionen utan särskilt beslut ha upphört vid tidpunkten för avbrottet.

Med avvikelse från vad som i lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnads-kostnaderna (348/56) stadgas om höjning eller sänkning av markbeloppen justeras det i 22 c § 2 mom. stadgade beloppet per kalenderår på grund av förändring i landets

Avbruten arbetslöshetspension börjar på ansökan utbetalas på nytt räknat från den tidpunkt från vilken den försäkrade har rätt att få pension, dock inte retroaktivt för längre tid än sex månader före ansökningen eller för den kalendermånad som följer efter vägran som avses i 22 c § 2 mom. 3 punkten. Till ansökan skall fogas ett i 22 c § 1 mom. 3 punkten avsett intyg av Arbetskraftsbyrå. Har ansökan om förnyad utbetalning av avbruten pension likväl inte gjorts inom ett år, anses pensionen utan särskilt beslut ha upphört vid tidpunkten för avbrottet.

(4 mom. upphävs)

Gällande lydelse

allmänna löne- och prisnivå, enligt det indextal som avses i 9 § 2 mom. första meningen lagen om pension för arbetstagare.

39 §

Pension utbetalas från ingången av månaden efter den under vilken rätten till pensionen uppkom, likväl inte utan särskild orsak för längre tid än ett år före pensionsansökan. På samma sätt förfars vid utbetalning av en del eller en förhöjning av pensionen. *Arbetslöshetspension utbetalas likväl inte utan särskilda skäl för längre tid än sex månader före pensionsansökan.*

Föreslagen lydelse

39 §

Pension utbetalas från ingången av månaden efter den under vilken rätten till pensionen uppkom, likväl inte utan särskild orsak för längre tid än ett år före pensionsansökan. På samma sätt förfars vid utbetalning av en del eller en förhöjning av pensionen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Utan hinder av vad som bestäms i 20 och 22 a § i denna lag om den lägsta åldersgränsen för individuell förtidspension får arbetstagare som är födda 1943 eller tidigare bibehålla sin rätt till individuell förtidspension när de fyllt 58 år.

Om en person innan denna lag träder i kraft inte har haft rätt till arbetslöshetspension därför att han inte uppfyller villkoret i den 22 c § 1 mom. 1 punkt som gäller vid ikrafträdandet, beviljas pensionen på ansökan räknat från ingången av den månad som följer efter ansökan men tidigast från och med denna lags ikrafträdande. Görs ansökan inom en månad efter att denna lag har trätt i kraft, beviljas arbetslöshetspension från och med ikrafträdandet.

Denna lags 25 a § 1 och 2 mom. tillämpas på pensioner som börjar löpa den 1 januari 2000 eller därefter. Om personen har fyllt 65 år innan denna lag träder i kraft, tillämpas 25 a § 1 mom. folkpensionslagen, sådant det lyder när denna lag träder i kraft, på tiden före ikrafträdandet.

När 26 § 2 mom. i denna lag tillämpas betraktas också en minskning enligt det 5 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare som gäller när denna lag träder i kraft, eller en motsvarande minskning, som inkomst.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

10.

Lag**om ändring av 15 b § familjepensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i familjepensionslagen av den 17 januari 1969 (38/1969) 15 b § 2 mom., sådant det
lyder i lag 1489/1995, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

15 b §

Med årsinkomst avses den verkliga inkomst som en änka enligt skälig uppskattning kan förutsättas fortgående årligen åtnjuta, ökad med tio procent av det belopp varmed värdet av änkas egendom överstiger 149 250 mk. När årsinkomsten fastställs beaktas dock som inkomst en i 5 a § 2 och 3 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd minskning eller en minskning som motsvarar denna.

Med årsinkomst avses den verkliga inkomst som en änka enligt skälig uppskattning kan förutsättas fortgående årligen åtnjuta, ökad med tio procent av det belopp varmed värdet av änkans egendom överstiger 149 250 mark. När årsinkomsten fastställs beaktas dock som inkomst en i 5 a § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd minskning eller en minskning som motsvarar denna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

När denna lag tillämpas betraktas också en minskning enligt det 5 a § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare som gäller när denna lag träder i kraft, eller en motsvarande minskning, som inkomst.

Det belopp som anges i lagen motsvarar det poängtal för folkpensionsindexet enligt vilket de folkpensioner som skulle betalas i mars 1981 har beräknats.

